

**A Szekszárdi-dombvidék
HUDD20011
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület**

Natura 2000 fenntartási terve

2021

Tervkészítő:

Dr Görföl Tamás

Közreműködő szakértők:

Schurk László

Dombi Imre

Schmidt Tamás

Dévényi Borbála

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	4
1.1. Név	4
1.2. Azonosító kód	4
1.3. Kiterjedés	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	9
3. Kezelési feladatok meghatározása	15
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	15
3.2. Kezelési javaslatok.....	17
3.2.1. Élőhelyek kezelése	17
KE-1 Természetközeli erdők.....	22
KE-2 Honos fafajú csökkent természetességű erdők	28
KE-3 Kevert fafajú és tájidegen erdők	33
KE-4 Cserjésedő, erdőszülő területek	37
KE-5 Gyepterületek.....	40
KE-6 Mezőgazdasági területek	43
KE-7 Állóvizek, nádasos, sásos, mocsaras területek	45
KE-8 Mesterséges felszínek, épített környezet, roncsterületek.....	47
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	49
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	49
3.2.4. Kutatás, monitorozás	50
3.2.5. Mellékletek.....	51
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	62
3.3.1. Agrártámogatások	62
3.3.2. Pályázatok	65
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	66
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	66
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	67
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	68

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT)

1.2. Azonosító kód

HUDD20011

1.3. Kiterjedés

2446,15 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2020. évi változatát vettük alapul.

Közösségi jelentőségű jelölő élőhelyek:

Élőhelykód	Név
91H0*	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel
5130	Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben
91K0	Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>)

* kiemelt jelentőségű élőhely

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhely:

Élőhelykód	Név
91M0	Pannon cseres-tölgyesek

Közösségi jelentőségű jelölő fajok:

nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

sárgahasú unka (*Bombina variegata*)

nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*)

mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

magyar tarsza (*Isophya costata*)

nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

vidra (*Lutra lutra*)

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)

közönséges denevér (*Myotis myotis*)

leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) – törlésre javasolt¹

közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) – törlésre javasolt²

Az adatlapon nem szereplő, de a területen 2019-ben kimutatott, jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű fajok:

havasi cincér (*Rosalia alpina*)*

gyászscincér (*Morimus funereus*)

* kiemelt jelentőségű faj

¹ A faj évtizedekkel ezelőtt kis egyedszámmal jelen volt a területen, de állománya hosszú ideje eltűnt, újbóli megjelenése nem valószínű.

² A fajnak nincs adata a területről, mivel a faj számára alkalmas élőhelyek nem jellemzőek a területen, valószínűleg tévesen került bejegyzésre az adatlapra.

1.5. Érintett települések

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bonyhád	Tolna	89,08	3,64	4,34
Grábóc	Tolna	656,53	26,81	47,81
Kakasd	Tolna	57,16	2,33	2,75
Szálka	Tolna	933,99	38,14	54,70
Szekszárd	Tolna	711,94	29,07	16,46
Összesen:		2446,15	100	

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
ex lege védett értékek	-	Haramia-forrás Fekete-kút Fazekas-forrás és más névtelen források	-	-	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
helyi jelentőségű védett természeti terület	16/12/TT/75	Szekszárdi Sötétvölgyi erdő	502,89	20,56	Tolna Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 42.111/1975. határozata; Szekszárd MJV 41/2007. (XII. 5.) rendelete
ökológiai hálózat magterület övezete	MT	-	2446,15	100	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény
tájkép-védelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete		-	2446,15	100	9/2019. (VI. 14.) MVM rendelet

értéktár		Sötétvölgy	502,89	20,56	Tolna Megyei Értéktár Bizottság 3/2020 (IX. 21.) bizottsági határozata

1.7. Tervezési és egyéb előírások

Természetvédelmi kezelési tervek

Nem található országos jelentőségű védett természeti terület a Szekszárdi-dombvidéken, ezért ezekre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv sem készült.

2020-ban elkészült a Szekszárdi Sötétvölgyi erdő helyi jelentőségű védett természeti terület kezelési terv tervezete, de kihirdetése jelen terv elkészültéig nem történt meg.

Területrendezési eszközök

Országos és megyei területrendezési tervek:

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 8/2020. (X.29.) rendelete Tolna megye területrendezési tervéről

Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 49/2020. (X.29.) határozata Tolna megye területrendezési terve megyei szabályozási ajánlásairól

Településrendezési tervek:

Bonyhád

Bonyhád Város Önkormányzat 9/2004. (VIII. 27.) rendelete Bonyhád Város Helyi Építési Szabályzatáról – Módosítva: 9/2008. (III. 28.), 34/2009. (XII. 18.), 2/2011. (I. 28.), 17/2012. (VIII. 31.), 27/2013. (XII. 20.), 13/2015. (V. 29.), 16/2015. (VII. 22.), 22/2016. (XII. 01.) 29/2017. (XII. 15.) és az 1/2019. (II. 1.) módosító rendeletekkel

Grábóc

Grábóc Község Önkormányzat 6/2007. (VIII. 24.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Kakasd

Kakasd Község Önkormányzat 30/2008. (III. 05.) határozata a Településszerkezeti Tervről
Kakasd Községi Önkormányzat 5/2014. (IX. 05.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Szálka

Szálka Község Önkormányzat 11/2014. (IX. 29.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról

Szekszárd

Szekszárdi Megyei Jogú Város Önkormányzat 8/2004 (III. 1.) rendelete Szekszárd Város Helyi Építési Szabályzatáról – Módosítva: 18/2004. (IV. 30.), 23/2004. (VI. 24.), 28/2004. (X. 5.) 26. § (5) bek. d) pontja, 40/2004. (XII. 21.) 1. §, 21/2007. (V. 15.), 23/2009. (X. 30.) 14.

§, 2/2010. (II. 10.), 72/2011. (XII. 20.), 12/2013. (III. 6.), 36/2013. (VII. 31.), 40/2013. (XI. 6.) 7. §, 14/2016. (IV. 6.), 35/2016. (X. 5.), 40/2016. (XI. 3.) módosító rendeletekkel

Erdőtervek

A terület a Bátaszék-Bonyhádi, illetve a Gemenci erdőtervezési körzetbe tartozik.

Vonatkozó erdőtervek:

A Bátaszék-Bonyhádi körzet erdőterve a földművelésügyi miniszter 2015. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 45/2015. (VII. 28.) FM rendelete alapján készült és 2024. dec. 31-ig érvényes.

Gemenci körzet erdőterve a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 96/2011. (X. 17.) VM rendelet alapján került kihirdetésre és 2021. 12. 31.-ig érvényes. Ügyiratszám: 7035/2010

Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A Szekszárdi-dombvidék a Dél-Dunántúli Vadgazdálkodási Táj Tolnai-hegyháti (kódszám: 408, 93,9% részesedés) és kisebb mértékben a Gemenci (kódszám: 409, 6,1% részesedés) Vadgazdálkodási Tájegységeinek területét érinti.

A tájegységi vadgazdálkodási terveket a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII.3.) AM rendelet tartalmazza.

Vadgazdálkodási egység kódszáma	Vadgazdálkodásra jogosult szervezet
453250	Kakasdi Vadásztársaság
452650	Vörös Bükk Vadásztársaság
452450	Alsónánai Nimród Vadásztársaság
452350	Gurovica Vadásztársaság

Vadgazdálkodási üzemtervek érvényességi ideje: 2017-2037.

Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási tevékenység nem folyik.

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési területre az Európai Unió Víz Keretirányelvének megfelelően elkészített Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, 1-11 Sió és 1-15 Alsó-Duna jobb part tervezési alegységek tervei vonatkoznak, melyet a Közép-dunántúli és a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság készített el, és amelyek módosításai 2016-ban kerültek elfogadásra.

A felülvizsgálat éve: 2021.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elérhetők a vízügyi honlapon:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Jelenleg ható tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	5	A mocsárrétek esetén az egyoldalú kaszálás, a löszgyepek esetén a legeltetés hiánya a gyepek átalakulását okozhatja. Legelés hiányában az avarréteg felhalmozódik, a gyep nemezesedik, a terület becserjésedik, ezért egyes jellemző fajok kiszorulnak, a fajgazdagság csökken. Érintett jelölő élőhelyek: 5130 – Boróka formációk fenyérekre vagy mészkedvelő gyepekben. Érintett fajok: magyar tarsza, nagy tűzlepke.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	2	A túllegeltetés a rétek fajkészletét átalakítja, a biodiverzitás csökken, a természetközeli élőhely átalakul jellegtelen gyepké. Érintett fajok: magyar tarsza, nagy tűzlepke.
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	M	15	Az idegenhonos fajokból álló erdők mind búvóhely mind vadászterület szempontjából kedvezőtlenek a jelölő erdőlakó denevéreknek és a xilofág rovarvilágnak. Az idegenhonos, jellemzően nemesített fafajok/fajtákban nem biztosítanak elegendő szálláshelyet, nem tartanak fenn akkora rovarvilágot, mint őshonos társaik. Érintett fajok: nyugati piszedenevér, nagy hőscincér, nagy szarvasbogár, nagyfülű denevér, közönséges denevér, havasi cincér, gyászscincér.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	H	40	A területen gazdasági célú erdőgazdálkodás folyik, melynek keretében sok esetben fokozatos felújítóvágásokkal néhány év alatt termelik le az erdőt. Mind ez, mind a tarvágás évtizedekre megszünteti, vagy jelentősen átalakítja számos jelölő faj élőhelyét. Az erdők klíma- és vízgazdálkodás-szabályozó, kiegyenlítő szerepe leginkább folyamatos erdőborítás mellett érvényesül. A klímaváltozás következtében egyre gyakrabban jelentkező hirtelen lezúduló nagy intenzitású esők a csupasz, vagy csak gyér növényzettel borított vágásterületeken

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				hatalmas mértékű talajeróziót okoznak. A vágásterületek mikroklímája szélsőségesen megváltozik az erdei mikroklímához képest ami az érzékenyebb növényfajok végleges eltűnését okozhatja és nehezíti az erdőfelújítást is. Érintett jelölő élőhelyek: 91H0* – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel, 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek. Érintett fajok: nyugati pisedenevér, nagy hősincér, nagy szarvasbogár, nagyfülű denevér, közönséges denevér, havasi cincér, gyászscincér.
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	H	75	Az erdőlakó denevérfajok számára a bűvőhelyek, illetve az összes erdőben vadászó denevérfajnak a táplálkozás szempontjából fontosak a holtfák. A xilofág rovarok elsősorban holtfában fejlődnek, így értelemszerűen ezek eltávolítása veszélyezteti őket. Érintett jelölő élőhelyek: 91H0* – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel, 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek. Érintett fajok: nyugati pisedenevér, nagy hősincér, nagy szarvasbogár, nagyfülű denevér, közönséges denevér, havasi cincér, gyászscincér.
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	H	75	Az idős fák eltávolítása csökkenti a jelölő denevérfajok és xilofág rovarok bűvőhelyeinek számát. Érintett jelölő élőhelyek: 91H0* – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel, 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek. Érintett fajok: nyugati pisedenevér, nagy hősincér, nagy szarvasbogár, nagyfülű denevér, közönséges denevér, havasi cincér, gyászscincér.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B09	Tarvágás	H	40	A területen gazdasági célú erdőgazdálkodás folyik, melynek keretében sok esetben tarvágást alkalmaznak. A fás vegetáció rövid idő alatt történő eltávolítása közvetlenül, az élőhelyük eltűnésével közvetetten is erősen veszélyezteti az ott élő jelölő denevér- és rovarfajokat. Az erdők klíma- és vízgazdálkodás-szabályozó, kiegyenlítő szerepe leginkább folyamatos erdőborítás mellett érvényesül. A klímaváltozás következtében egyre gyakrabban jelentkező hirtelen lezúduló nagy intenzitású esők a csupasz, vagy csak gyér növényzettel borított vágásterületeken hatalmas mértékű talajeróziót okoznak. A vágásterületek mikroklimája szélsőségesen megváltozik az erdei mikroklimához képest, ami az érzékenyebb növényfajok végleges eltűnését okozhatja és nehezíti az erdőfelújítást is. Érintett jelölő élőhelyek: 91H0* – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel, 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek. Érintett fajok: nyugati pisedenevér, nagy höscincér, nagy szarvasbogár, nagyfülű denevér, közönséges denevér, havasi cincér, gyászincér.
G08	Hal- vadállomány és kezelése	H	100	Az erdők újulatának kialakulását, a természetes felújítás lehetőségét erősen korlátozza a túltartott vadállomány. A terület természetes vadeltartó képességét lényegesen meghaladó, mesterségesen fenntartott vadlétszám az erdők szerkezetének és fajkészletének átalakulásához vezet. A vaddisznók felszínbolygatása helyenként nagymértékű, ez utat nyit a gyomosodásnak, főleg az üdébb élőhelyeken. Érintett jelölő élőhelyek: 5130 – Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben, 91H0* – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel, 91K0 – Illír

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>), 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	50	Az inváziós lágy- és fásszárúak kiszoríthatják a természetes vegetációt és ezáltal csökkentik a természetközeli élőhelyek kiterjedését és a diverzitást, mely negatívan hat az itt élő valamennyi jelölő élőhelyre és fajra. Érintett élőhelyek: 5130 – Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben, 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	50	Az inváziós lágy- és fásszárúak (pl. alkörmös – <i>Phytolacca americana</i>) kiszoríthatják a természetes vegetációt és ezáltal csökkentik a természetközeli élőhelyek kiterjedését és a diverzitást, mely negatívan hat az itt élő valamennyi jelölő élőhelyre és fajra. Fokozódó veszélyt jelent az inváziós kártevők terjedése (pl. a tölgy csipkésposloska vagy körispusztulást okozó <i>Hymenoscyphus fraxineus</i> gombafaj), melyek károsítása nem csak ökológiai, természetvédelmi, de gazdasági szempontból is jelentős. Érintett élőhelyek: 5130 – Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben, 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	M	50	A természetes szukcesszió következtében fás vegetáció jelenhet meg egyes élőhelyeken, melyek a természetvédelmi szempontból értékesebb életközösségeket veszélyeztetik. Érintett élőhelyek: 5130 – Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben.
N01	Hőmérséklet-	M	100	A szárazodás és a melegedés a

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	változás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében			termőhelyek átalakulását okozhatják. Különösen az alacsony diverzitású, homogén erdőállományok sérülékenyek, kevésbé ellenállóak a klímaváltozás hatásaiként fellépő negatív változásokkal szemben. Érintett élőhelyek: 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek
N02	Aszály és csapadék-mennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	100	A csapadék mennyiségében nem mutatkozik szignifikáns változás, de eloszlásában egyre inkább a szélsőségek dominálnak. A nyári csapadék intenzívebb, ezáltal kevésbé hasznosul, nagy hányadban az elfolyást növeli csupán. Gyakoribbak a hosszú aszályos időszakok. A hasznosuló csapadékmennyiség csökkenése a termőhelyek szárazodását és ezzel átalakulását, valamint a kisvizek eltűnését, időszakossá válását, vizes területek kiszáradását okozhatja. Különösen az alacsony diverzitású, homogén erdőállományok sérülékenyek, kevésbé ellenállóak a klímaváltozás hatásaiként fellépő negatív változásokkal szemben. Érintett élőhelyek: 91K0 – Illír bükkösök (<i>Aremonio-Fagion</i>), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronio-Carpinion</i>). Érintett fajok: vöröshasú unka, sárgahasú unka, mocsári teknős.

Jövőbeli potenciális hatások

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	L	10	A mezőgazdasági területekre kijuttatott műtrágya bemosódhat a természetes vizekbe, ezzel fokozva az eutrofizációt, mely az ökoszisztéma egyensúlyközeli állapotának kibillenését okozhatja, és ezzel a vízhez és nedves részekhez kötődő jelölőfajokat veszélyeztetheti. Érintett fajok: vöröshasú unka, sárgahasú unka, mocsári teknős.
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	M	10	A jelölő fajok táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása (pl. szúnyogirtás) negatívan hathat e fajokra (táplálkozási lehetőségek beszűkülése, indirekt toxicitás). Természetesen az inszekticidek a jelölő rovarfajokra is végzetes hatással lehetnek. Érintett fajok: közönséges denevér, nagyfülű denevér, magyar tarsza, nagy tűzlepke.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Kiemelt fontosságú célkitűzések:

Az 5130 - Boróka (*Juniperus communis*) formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben, 91H0 - Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének javítása.

A 91K0 - Illír bükkösök (*Aremonio-Fagion*), 91L0 - Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronio-Carpinion*), 91E0 - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) és 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének, a nagy kiterjedésű, egybefüggő, természetszerű, vagy féltermészetes erdők természeti állapotának megőrzése.

Fő célkitűzések:

A jelölő, ritka és védett növény- és állatfajok életfeltételeinek biztosítása, állományaik és populációik életképességének megőrzése, illetve növelése.

Az erdőlakó denevérfajok (nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)) és más odúlakók, valamint a xilofág rovarfajok (nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), gyászscincér (*Morimus funereus*)) védelme érdekében az erdőgazdálkodási gyakorlatban természetközeli módszerek alkalmazása, őshonos fafajok egyedeiből visszahagyott holt fa jelenlétének folyamatos biztosítása, mennyiségének növelése.

Természetszerű, a termőhelynek megfelelő, elegyes, változatos korú, többszintű faállományok kialakulásának elősegítése, majd a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozó, folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás folytatása a jelölő erdei élőhelyeken.

A vízfolyásokat kísérő éger- és egyéb puhafás társulások megőrzése.

A homogén fafajösszetételű faültetvények, elsősorban az elegyetlen cseresek, természetközeli erdőtípusokká történő átalakítása.

Intenzíven terjedő tájidegen fajok (pl. bálványfa, fehér akác) állományainak visszaszorítása, szerkezetátalakítása az erdőterületeken.

A vizes élőhelyek természetes állapotát veszélyeztető antropogén hatások mérséklése, a vizes élőhelyek (patak-menti társulások) megfelelő, a természetes folyamatokon alapuló vízellátásának és vízjárásának biztosítása a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) és a vidra (*Lutra lutra*) állományainak megőrzése érdekében.

A jó természetességű gyepek megőrzése. A borókások, gyepek, irtásrétek fennmaradását veszélyeztető kedvezőtlen szukcessziós folyamatok visszaszorítása, megelőzése

tisztítókaszálásokkal, legeltetéssel, a védett és jelölő (magyar tarsza (*Isophya costata*)) fajok megőrzése érdekében.

A területet érintő részletes felmérések folytatása, kiemelt figyelemmel a terület jelölő és egyéb közösségi jelentőségű fajaira és élőhelyeire.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A Natura 2000 területre vonatkozóan természetvédelmi szempontból javasolt kezelések jobb átláthatósága érdekében kezelési egységeket (**KE**) határozzunk meg, mivel a területen előforduló eltérő élőhelyek, fajok, és gazdálkodási formák eltérő kezelést igényelnek. A kezelési egységek tárgyalásánál meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhelyek és fajok megőrzése érdekében javasolunk.

Az intézkedések alapvetően két nagy csoportba sorolhatók. Az első a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok, amelyeket általánosan területszinten értelmezzünk. Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják, amelyek közül először azokat tárgyaljuk, amelyek a terület egészére vonatkoznak, majd azokat, amelyek az egyes kezelési egységekhez kötődnek.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok:

Építési tevékenység:

A területen építési tevékenység csak akkor végezhető, ha az a természetvédelmi célokkal összeegyeztethető, jelölő fajokra és élőhelyekre nincs jelentős káros hatással. Az új építmények tájba illesztéséről a hatályos szabványoknak és a településrendezési eszközök előírásainak is megfelelően gondoskodni kell.

Infrastruktúra-hálózatok:

A területet érintő, keresztező elektromos vezetékek létesítésénél és átépítésénél, mint az ökológiai hálózat részét képező védett területeken az Országos Területrendezési Terv szerint kell eljárni. A légvezetékek fennmaradása csak abban az esetben engedélyezhető, ha a földkábel létesítése a természeti értékekben kárt okoz. Az áramütés okozta madárpusztulások megakadályozása érdekében a légkábeleket megfelelő szigeteléssel javasolt ellátni. A

hírközlési létesítmények közül a mobiltelefon-szolgáltatók bázis-tornyainak elhelyezése nem javasolt a területen.

Turizmus:

A terület északi részén jelentős turisztikai nyomás tapasztalható. A turizmus és a természetvédelem közötti összhangot jól megtervezett idegenforgalmi előírásokkal és megfelelő tájékoztatással biztosítani lehet. Fontos a turistautak megfelelő karbantartása. A gépjármű forgalmat a tervezési területen javasolt minimalizálni. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet értelmében technikai és motorsportok a Natura 2000 területen belül csak hatósági engedéllyel üzhetők, engedélyezésük csak meglévő utakon javasolt. 100 főt meghaladó tömegrendezvények csak hatósági engedéllyel, a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetve tarthatók.

Településeket érintő kezelési javaslatok:

A települések egészét érintő kezelési előírásokat rendszerint a településrendezési eszközök véleményezésén keresztül lehet és kell érvényesíteni. A településrendezés során javasolt figyelembe venni a környezet-, a természetvédelem, a tájhasználat és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit. A helyi településrendezési eszközöknek tartalmazniuk kell a Natura 2000 területek, helyi védett területek, az ökológiai hálózat és a tájképvédelmi terület övezetének lehatárolását, valamint az azokkal kapcsolatos előírásokat.

A tervezési területen, mivel az az ökológiai hálózat magterületében található, a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény értelmében beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. A Natura 2000 területen ipari, gazdasági terület kijelölése nem javasolt.

Bányászat:

A teljes terület az ökológiai hálózat magterületébe tartozik, ezért a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 25.§ (6) rendelkezései az irányadók, mely szerint bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető.

Ipari tevékenység:

Ipari tevékenység a tervezési területen csak a környezetvédelmi és a természetvédelmi hatóság engedélyével, illetve hozzájárulásával végezhető, amennyiben a tevékenység környezetvédelmi és/vagy természetvédelmi érdeket nem sért, a közösségi jelentőségű értékekre nincs jelentős negatív hatással.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

Vadgazdálkodás:

A csülkös vad állományok csökkentése, és a mező- és erdőgazdálkodás érdekeivel és tűrőképességével összhangban álló, az élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetét javító/fenntartó vadgazdálkodás kialakítása javasolt. A nagyvadállományok csökkentésének

olyan mértéket javasolt öltetni, hogy azok létszáma beálljon a fenntartandó legkisebb és az élőhelyének fennmaradását nem veszélyeztető, az erdőfelújítások sikerességét kerítés nélkül biztosító szint közé. Ennek érdekében jelentős mértékben növelni szükséges a kilövések számát, és mérsékelni a vadak etetését. A területen hosszútávon csak őshonos vadfajok tarthatók fenn. Újabb vadat vonzó létesítmény (sózó, szóró, itató) elhelyezése nem javasolt. Vadgazdálkodási létesítmények kihelyezése előtt javasolt a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni. Fontos a terület további gyomosodásának megakadályozása a szórók, etetők környékén. Ügyelni kell arra, hogy a kiszórt takarmány ne tartalmazzon a terület fertőzésére alkalmas propagulumot. Amennyiben a vadgazdálkodási létesítmények környékén mégis inváziós fajok jelennek meg, gondoskodni kell azok eltávolításáról, további terjedésük megelőzéséről.

Kezelési egységekre vonatkozó javaslatok

A kezelési egység értelmezése és a lehatárolásra vonatkozó szempontok:

A tervezési terület élőhelytípusai, illetve azok természetességi állapota és a gazdálkodási módok alapján 8 kezelési egység került elkülönítésre. A kezelési egységek lehatárolása a 2019-ben végzett élőhelyfelmérés alapján történt. A kezelési egységek határai az élőhelyfoltokat követik, nem telekhatárokat vagy erdőrészlet-határokat.

Egység	Megnevezés	Jellemző Á-NÉR élőhelyek	Natura 2000 élőhelytípusok
KE-1	Természetszerű erdők	K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek K5 – Bükkösök L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek LY4 – Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők	91F0 – Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek 91K0 – Illír bükk (<i>Fagus sylvatica</i>)-erdők (<i>Aremonia-Fagion</i>) 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek
KE-2	Honos fafajú csökkent természetességű erdők	K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek K5 – Bükkösök L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek LY4 – Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők P1 – Őshonos fafajú fiatalosok P8 – Vágásterületek RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	91H0 – Pannon molyhos tölgyesek 91K0 – Illír bükk (<i>Fagus sylvatica</i>)-erdők (<i>Aremonia-Fagion</i>) 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (<i>Erythronion-Carpinion</i>) 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek
KE-3	Kevert fafajú és tájidegen erdők	P8 – Vágásterületek RDa – Őshonos lombos fafajokkal	-

		elegyes fenyves származékerdők RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők S1 – Ültetett akácok S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok	
KE-4	Cserjésedő- erdősődő területek	H3a – Köves talajú lejtősztyepek P2a – Üde és nedves cserjések P2b – Galagonyás-kökényes- borókás száraz cserjések RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	5130 – Boróka (<i>Juniperus communis</i>) formációk fenyérekén vagy mészkedvelő gyepekben 6210 – Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco- Brometalia</i>) fontos orchidea- lelőhelyei 6240 – Szubpannon sztyepek 6250 – Síksági pannon löszsztyepek 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>-szel
KE-5	Gyepterületek	D34 – Mocsárrétek E1 – Franciaperjés rétek H5a – Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek OB – Jellegtelen üde gyepek OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai OF – Magaskórós ruderalis gyomnövényzet	6250 – Síksági pannon löszsztyepek 6440 – Folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> társuláshoz tartozó mocsárrétjei 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek
KE-6	Mezőgazdasági területek	T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák T7 – Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények	-
KE-7	Állóvizek, nádasos, sásos, mocsaras területek	B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet B5 – Nem zsombékoló magassárrétek OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek OB – Jellegtelen üde gyepek OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai U9 – Állóvizek	-
KE-8	Mesterséges felszínek, épített környezet, roncsterületek	U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók U10 – Tanyák, családi gazdaságok U11 – Út- és vasúthálózat	-

A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület kezelési egységeinek térképi lehatárolását, illetve az egyes kezelési egységekhez tartozó helyrajzi számok és erdőrészletek listáját a 3.2.5 fejezet mellékletei tartalmazzák.

KE-1 Természetközeli erdők

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe soroltuk a jó természetességű, termőhelynek megfelelő, honos fajkészletű, idősebb vagy változatos korú, elegyes, megfelelő színteztettségű faállományokat. Részben természet szerű lágyszárú és cserjeszinttel rendelkező erdők (bár a vad károsító hatása ezekben is erőteljesen érzékelhető). Főleg cseres-tölgyesek és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (sok hárssal), valamint egyéb, főként keményfás erdők, pl. bükkösök és szurdokerdők.

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a Szekszárdi-dombvidék természetvédelmi szempontból legértékesebb területei, a kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek legnagyobb arányban és legtermészetesebb állapotban ezeken a részeken találhatóak. Ökológiai szempontból az idősebb vagy vegyes korú, idős egyedeket is tartalmazó állományok sokkal értékesebbek, több védett és jelölő fajnak nyújtanak élő-, szaporodó- vagy táplálkozóhelyet, ezért az ide sorolt állományok jelentős része idősebb.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek
- K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K5 – Bükkösök
- L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- LY4 – Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91F0 – Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők
- 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek
- 91K0 – Illír bükk (*Fagus sylvatica*)-erdők (*Aremonia-Fagion*)
- 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)
- 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*)
- kis apollólepke (*Parnassius mnemosyne*)skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- gyászincér (*Morimus funereus*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)
- sárgahasú unka (*Bombina variegata*)
- fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- hamvas küllő (*Picus canus*)

békászósas (*Aquila pomarina*)
fekete gólya (*Ciconia nigra*)
darázsölyv (*Pernis apivorus*)
kék galamb (*Columba oenas*)
füleskuvik (*Otus scops*)
nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
közönséges denevér (*Myotis myotis*)
hóvirág (*Galanthus nivalis*)
szúrós csodabogyó (*Ruscus aculeatus*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

pázsitos nőszirm (*Iris graminea*)
lónyelvű csodabogyó (*Ruscus hypoglossum*)
illatos hunyor (*Helleborus odorus*)
keskenyajjú nőszőfű (*Epipactis neglecta*)
bajuszos denevér (*Myotis mystacinus*)
horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*)
szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*)
keleti ajtóscsiga (*Pomatias rivulare*)
orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Egyes, védett fajokban gazdag, természeteshez közeli állapotú állományokban, vagy sérülékeny fajoknak élőhelyet biztosító, illetve nehezen felújítható részeken (szurdokok) természetvédelmi szempontból a gazdálkodás teljes felhagyása, faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód bevezetése (ill. fenntartása) lenne az ideális. Minimálisan a terület azon részein, ahol a Szekszárdi Sötétvölgyi erdő helyi jelentőségű védett természeti terület kezelési terve azt javasolja, örökerdő gazdálkodás bevezetése szükséges. Természetközeli módszerekkel a gazdálkodás (ideiglenes vagy végleges) kedvezőtlen hatásai is mérsékelhetőek. Szálalóvágással, vagy a vágásterületek méretének csökkentésével, a felújítások őshonos fafajok természetes újulatára alapozásával, a fokozatos felújítógátások kivitelezésének hosszabb időtávra való elnyújtásával (minimum 10-15 év), a vágásfordulók elnyújtásával a természetes erdődinamikához közelebb álló, ökológiai szempontból kisebb sokkhatást okozó erdőgazdálkodás folytatható. Ezeken a területeken kiemelt figyelmet kell fordítani főleg a nagyobb törzsátmérőjű (>25 cm) lábbon álló vagy fekvő holt faanyag területen tartására, az idős, odvasodó faegyedek megőrzésére az állományban és a hagyásfacsoportokban is. Az őshonos fafajok alkotta idősebb (80 év feletti) állományokban április elejétől június végéig (költési időszakban) lehetőleg mindenféle tevékenység kerülendő. Szintén kerülendő a vegyszerhasználat, az ápolások során is a mechanikus módszerek alkalmazása javasolt. Vegyszeres kezelésre lehetőleg csak az esetlegesen megjelenő inváziós fajok kezelése, illetve a kerítések, villanypásztorok nyomvonalának karbantartása esetén kerüljön sor. Az esetlegesen megjelenő inváziós fajok térhódításának

megakadályozására kell törekedni (elsősorban az ápolási és erdőnevelési beavatkozások során).

Az erdőfelújítások és a későbbi ápolások, nevelések, gyérítések során is javasolt törekedni az elegyes állományszerkezet kialakítására, kímélni a vadgyümölcsfák (vadcseresznye, vadalma, vadvörte, berkenyék) egyedeit, természetszerű összetételű, szerkezetű és koreloszlású erdők kialakulását javasolt elősegíteni. Az ilyen erdők ellenállóbbak az alacsony diverzitású, homogén állományoknál, kevésbé sérülékenyek a klímaváltozás hatásaiként fellépő negatív változásokkal, vagy az esetlegesen megjelenő inváziókkal és kórokozókkal szemben. Hosszú távon az ilyen, természetszerű állományok kialakítása, majd ezekben folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodási módok alkalmazása a természetvédelmi célkitűzés a területen.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény vonatkozó rendelkezései
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- A Bátaszék-Bonyhádi erdőtervezési körzetre vonatkozóan a 2015. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 45/2015 (VII. 28.) FM rendelet
- A Gemenci erdőtervezési körzetre vonatkozóan a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 96/2011. (X. 17.) VM rendelet
- Körzeti erdőtervek

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	Átmeneti, örökerdő, vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés, vagy annak fenntartása a sérülékeny (pl. szurdokvölgyek), vagy természetvédelmi szempontból értékes erdőrészekben, pl.: Szekszárd 7/C, 7/D, 9/B, 11/C, 12/D, 12/F, 18/G, 18/J, 19/C, 19/D, 19/E, 20/A, 20/D, 21/A
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Kivéve az állományok belsejében található, keskeny nyiladékok, ahol nem érvényesül a szegélyhatás.
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5	A meglévő holtfából.

	m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhönös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A természetvédelmi kezelő és az erdőgazdálkodó közös kijelölése alapján.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	Elegyfajok, vadgyümölcsfák kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Fészkelési időszak: rétisas: 01.01.-06.30. fekete gólya: 03.15.-08.15. békászó sas: 03.01.-08.31. Ebben az időszakban a fészkek 400 m sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Fészkelési időn kívül a fészkek 100 m sugarú környezetében véghasználat nem, fakitermelés csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Szükség esetén a terepi adottságokhoz jobban illeszkedő, egyedi méretű és alakú védőzóna is kijelölhető. Azokat a faegyedeket, amelyeken védett madárfajok fészke található az erdészeti tevékenységek során kímélni kell.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E38	Óshonos fafajú állományok véghasználati során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	Szurdokvölgyek és száraz tetők állományrészeinek hagyásfacsoportként való megőrzése.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	Szurdokvölgyek és száraz tetők állományrészeinek hagyásfacsoportként való fenntartása azok természetes pusztulásáig.

E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhozonyos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.	Termőhelynek megfelelő, elegendő honos újulat megléte esetén a felújítást a természetesen megjelenő újulatra alapozva javasoljuk elvégezni, szükség esetén a termőhelynek megfelelő honos elegyfajokkal való pótlással kiegészítve a természetesség fenntartása érdekében.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	A termőhelynek megfelelően pl.: bükk (<i>Fagus sylvatica</i>), kocsánytalan tölgy (<i>Quercus robur</i>), cser (<i>Quercus cerris</i>), hegyi és korai juhar (<i>Acer platanoides</i> , <i>A. pseudoplatanus</i>), molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>), virágos kőris (<i>Fraxinus ornus</i>), ezüst hárs (<i>Tilia tomentosa</i>), mezei juhar (<i>Acer campestre</i>), barkócaberkenye (<i>Sorbus torminalis</i>), madárcseresznye (<i>Cerasus avium</i>), vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	Amennyiben a környezeti feltételek lehetővé teszik és nem jár indokolatlanul nagy gazdasági hátránnyal. Egyéb esetben a faanyag árnyékos helyen való tárolása javasolt.
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.	A jelenleg is FANE üzemmódú erdőrészekben.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Ha a jelenlegi értékes erdőállomány zavartalansága megőrizhető, élőhelyrekonstrukcióra vagy élőhelyfejlesztésre nincs szükség.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Természetvédelmi szempontból ezek a tervezési terület legértékesebb területei, közösségi jelentőségű élőhelyek, melyek számos védett és közösségi jelentőségű faj számára nyújtanak szaporodó-, táplálkozó- és búvóhelyet. Ezek hosszútávú megőrzése érdekében a gazdasági

célú hasznosítás felhagyása, a zavartalanság biztosítása lenne a leginkább megfelelő intézkedés. Amennyiben a faanyagtermelésből való kivonás nem megoldható, olyan gazdálkodási formák alkalmazására kell törekedni, amelyek a természeti értékek folyamatos fennmaradását legjobban biztosítják. A megfelelő mennyiségű és minőségű holt faanyag és az odvasodó idős fák fenntartására a xilofág fajok (szarvasbogár, cincérek) és az odúlakók (denevérek, madarak) életfeltételeinek biztosítása érdekében van szükség. A természeteshez faji összetételében, koreloszlásában és szerkezetében is minél jobban közelítő, diverz, idős állományrészeket is tartalmazó erdők ökológiai szempontból stabilabbak, élőviláguk gazdagabb és változatosabb, ezért természetvédelmi szempontból az ilyen állományok kialakítása, illetve fenntartása a legelőnyösebb.

KE-2 Honos fafajú csökkent természetességű erdők

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-2

(b) *Kezelési egység meghatározása:*

Döntően honos fafajokból álló, de alacsonyabb természetességű erdők. Az ide sorolt állományok között sok a homogén, jellegtelen, egykorú ültetvény. A cserje és a lágyszárú szint sokszor természetesebb képet mutat a felette növekvő erdónél. Gyakoriak a gyomos aljnövényzetű, vagy inváziós fajokkal fertőzött, akáccal elegyes részek is. A területen az idősebb állományokban inkább csak szálanként, de a bolygatott részekben helyenként tömegesen jelenik meg a bálványfa. Ide kerültek a honos fafajú fiatalosok és a friss vágásterületek is.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek
- K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- K5 – Bükkösök
- L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- LY4 – Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők
- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- P8 – Vágásterületek
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek
- 91K0 – Illír bükk (*Fagus sylvatica*)-erdők (*Aremonia-Fagion*)
- 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)
- 91M0 – Pannon cseres-tölgyesek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- sárgahasú unka (*Bombina variegata*)
- csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*)
- nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- gyászincér (*Morimus funereus*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

- hóvirág (*Galanthus nivalis*)
- szúrós csodabogyó (*Ruscus aculeatus*)

lónyelvű csodabogyó (*Ruscus hypoglossum*)
illatos hunyor (*Helleborus odorus*)
kis apollólepké (*Parnassius mnemosyne*)
orrszarvúbogár (*Oryctes nasicornis*)
békászó sas (*Aquila pomarina*)
fekete gólya (*Ciconia nigra*)
darázsölyv (*Pernis apivorus*)
kék galamb (*Columba oenas*)
füleskuvik (*Otus scops*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az erdőfelújítások során a termőhelynek megfelelő, tájhonos fajokból álló, elegyes állományok kialakítása a cél. A felújítást, ahol csak lehet a természetes újulatra kell alapozni. Az ápolások, a nevelési munkák és a gyérítések során javasolt az elegyes, többkorú, többszintű, természetszerű szerkezetű erdők kialakulásának elősegítése. Az ilyen erdők ellenállóbbak az alacsony diverzitású, homogén állományoknál, kevésbé sérülékenyek a klímaváltozás hatásaiként fellépő negatív változásokkal, vagy az esetlegesen megjelenő inváziókkal és kórokozókkal szemben. A jól működő erdei ökoszisztéma biztosításához gondoskodni kell elegendő mennyiségű holt fa jelenlétéről, az élőhelytípusnak megfelelő cserje- és gyepszint megóvásáról, cserjés erdőszegélyek kialakításáról, az idős, odvasodó faegyedek kíméletéről. Az intenzíven terjedő tájidegen fajok (bálványfa, akác) további térhódítását javasolt megakadályozni, kísérletet kell tenni visszaszorításukra.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény vonatkozó rendelkezései
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- A Bátaszék-Bonyhádi körzetre vonatkozóan a 2015. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 45/2015 (VII. 28.) FM rendelet
- A Gemenci erdőtervezési körzetre vonatkozóan a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 96/2011. (X. 17.) VM rendelet
- Körzeti erdőtervek

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
E13	Allománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Kivéve az erdőtömbök belsejében található, keskeny nyiladékok, ahol nem érvényesül a szegélyhatás.
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Fészkelési időszak: rétisas: 01.01.-06.30. fekete gólya: 03.15.-08.15. békászó sas: 03.01.-08.31. Ebben az időszakban a fészkek 400 m sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Fészkelési időn kívül a fészkek 100 m sugarú környezetében véghasználat nem, fakitermelés csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Szükség esetén a terepi adottságokhoz jobban illeszkedő, egyedi méretű és alakú védőzóna is kijelölhető. Azokat a faegyedeket, amelyeken védett madárfajok fészke található az erdészeti tevékenységek során kímélni kell.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	

E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Általánosságban a bálványfa, a természetes és természetserű természetességi állapotú erdőkben minden intenzíven terjedő idegenhonos faj eltávolítása.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatára során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	A mikroélőhelyeken (szurdokvölgyek és száraz tetők) belül a holt faanyagot is a területen tartva.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	Szurdokvölgyek és száraz tetők állományrészeinek hagyásfacsoportként való megőrzése.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhozonyos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A termőhelynek megfelelően bükkös, gyertyános – kocsánytalan tölgyes, molyhos – tölgyes vagy cseres-tölgyes állományok kialakítása, a tájra jellemző elegyfajokkal (pl. hárs-, kőris-, juhar- és szilfajok, vadgyümölcsök), lehetőleg helyi szaporítóanyag használatával.
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.	Termőhelynek megfelelő, elegendő honos újulat megléte esetén a felújítást a természetesen megjelenő újulatra alapozva javasoljuk elvégezni, szükség esetén a termőhelynek megfelelő honos elegyfajokkal való pótlással kiegészítve a természetesség fenntartása érdekében.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	A termőhelynek megfelelően pl.: bükk (<i>Fagus sylvatica</i>), kocsánytalan tölgy (<i>Quercus robur</i>), cser (<i>Quercus cerris</i>), hegyi és korai juhar (<i>Acer platanoides</i> , <i>A. pseudoplatanus</i>), molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>), virágos kőris (<i>Fraxinus ornus</i>), ezüst hárs (<i>Tilia tomentosa</i>), mezei juhar (<i>Acer campestre</i>), barkócaberkenye (<i>Sorbus torminalis</i>), madárcseresznye (<i>Cerasus avium</i>), vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E71	A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszíven terjedő fajok visszaszorítására.	Lágyszárú fajok, illetve a fásszárúak újulata esetében, ahol lehetséges.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett	

	erdőrészletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	Amennyiben a környezeti feltételek lehetővé teszik és nem jár indokolatlanul nagy gazdasági hátránnyal. Egyéb esetben a faanyag árnyékos helyen való tárolása javasolt.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A fent részletezettekben túl különleges élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség, az élőhelyek fejlesztése érdekében javasolt az állományok természetességének növelését célzó kezelési módok alkalmazása az erdőgazdálkodásban (vagy adott esetben ugyanebből a célból a kezelések elhagyása).

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Az ebbe a kezelési egységbe sorolt erdőterületek jellemzően közepes vagy gyengébb természetességűek, de potenciálisan jó élőhelyek, fajösszetételük és/vagy szerkezetük javításával, az inváziós fajok visszaszorításával természetességük nagymértékben fejleszthető, ezzel a védett és közösségi jelentőségű fajok életfeltételei is javulhatnak, állományaik erősödhetnek.

KE-3 Kevert fafajú és tájidegen erdők

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységben a tájidegen vagy inváziós fajokból álló, vagy azokkal elegyes degradált erdők találhatók. Legjellemzőbbek az ültetett akácok, de megfigyelhető a faj spontán terjedése is. Aljnövényzetük többnyire gyomos, kevés helyen fedezhető fel őshonos újulat az állomány alatt. Jelentősebb arányban találhatók a területen fenyvesek (főleg erdei- és feketefenyves), kisebb foltokban található feketedió, elszórtan megjelent a bálványfa. Természetvédelmi szempontból értéktelen területek.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

P8 – Vágásterületek

RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterületek

RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

S1 – Ültetett akácok

S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők

S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai

S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A természetvédelmi célok megvalósulása érdekében ezeken a területeken a tájidegen és inváziós állományok lecserélése, teljes szerkezetátalakítása lenne ideális. A pusztuló fenyvesek esetében (főleg, ahol már jelen van őshonos újulat is) ennek megvalósítása kevésbé problémás. Az akácok átalakítása nehéz és költséges feladat, valószínűleg csak pályázati vagy más támogatási források felhasználásával valósítható meg az egész területen. Kivitelezése történhet több vágásforduló alatt, a természetes honos újulatra alapozva is.

Az őshonos fajok egyedeinek védelme fontos minden korosztályban, az előhasználatok során a fakitermelések lehetőleg ne érintsék az őshonos fajok egyedeit, véghasználatkor pedig hagyásfaként maradjanak vissza a területen. Az erdőgazdálkodás során, ahol az aljnövényzet még kevésbé degradálódott vagy természetközeli állapotú, javasolt ügyelni a lehető legkisebb mértékű bolygatására.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény vonatkozó rendelkezései
- 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról
- A Bátaszék-Bonyhádi körzetre vonatkozóan a 2015. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről szóló 45/2015 (VII. 28.) FM rendelet
- A Gemenci erdőtervezési körzetre vonatkozóan a 2011. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról szóló 96/2011. (X. 17.) VM rendelet
- Körzeti erdőterv

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkenek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Fészkelési időszak: rétisas: 01.01.-06.30. fekete gólya: 03.15.-08.15. békászó sas: 03.01.-08.31. Ebben az időszakban a fészkek 400 m sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Fészkelési időn kívül a fészkek 100 m sugarú környezetében véghasználat nem, fakitermelés csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető. Szükség esetén a terepi adottságokhoz jobban illeszkedő, egyedi méretű és alakú védőzóna is kijelölhető. Azokat a faegyedeket, amelyeken védett madárfajok fészke található az erdészeti tevékenységek során kímélni kell.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó lombkorona- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Bálványfa eltávolítása (különös tekintettel a termő egyedekre).
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	Tekintettel a technikai és gazdasági nehézségekre az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása – adott esetben – fokozatosan, több vágásfordulón keresztül is támogatható.

E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E63	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.	
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó lombkorona- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	Tekintettel a technikai és gazdasági nehézségekre az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása – adott esetben – fokozatosan, több vágásfordulón keresztül is támogatható.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	Hagyásfaként őshonos fajú egyedek jelölhetők ki.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az erdőszerkezet átalakítása. Az agresszíven terjedő akác átalakítása és a bálványfa eltávolítása is jelentős költségekkel jár, melyet lehetőség szerint pályázati forrásból érdemes fedezni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A védett területeken elsődleges cél a tájhonos élőhelyek rekonstrukciója, a védelmi szintnek megfelelő természetesség elérése. Az erdőszerkezet átalakítása emellett fontos a környező értékes területek idegenhonos fajokkal való fertőződésének megelőzése érdekében is. A tájidegen ültetvények az erdők ökológiai szerepének betöltésére kevésbé alkalmasak. Természetességük növelésével növekszik faji diverzitásuk is, stabilabb, és természetvédelmi szempontból értékesebb élőlényközösségek kialakulása válik lehetővé.

KE-4 Cserjésedő, erdősülő területek

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-4

(b) *Kezelési egység meghatározása:*

Az ide tartozó részek nagyrészt kezeletlen, a szukcesszió eltérő, de már előrehaladottabb stádiumában levő kisebb kiterjedésű területek. Cserjésedő, vagy már erdősülő gyepek, vagy kivett területek, árkok, volt patakmeder, utak mentén húzódó mezsgyék; fasorok. A szárazabb oldalakban, tetőkön jellemzően galagonyás, kökényes cserjések, a már erdősülő részeken hárssal, mezei juharral. A mélyebb fekvésű, nedvesebb részeken reketyefűzes, náddal és sással mozaikoló puhafás, ligetes területek. Ide tartoznak a Kakasd község határában, meredek domboldalakon található, a szukcesszió különböző stádiumaiban levő borókás száraz gyepek. Több helyen megfigyelhető inváziós fás- és lágyszárúak megjelenése (aranyvessző, akác, ezüstfa).

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- H3a – Köves talajú lejtősztyepek
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 5130 – Boróka (*Juniperus communis*) formációk fenyérekre vagy mészkedvelő gyepekben
- 6210 – Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) fontos orchidea-élőhelyei
- 6240 – Szubpannon sztyepek
- 6250 – Síksági pannon löszsztyepek
- 91H0 – Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- magyar tarsza (*Isophya costata*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

- szennyés írfű (*Ajuga laxmannii*)

(d) *Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:*

Alapvetően kezeletlen, vagy felhagyott területek tartoznak ide. Rendszeres kezelésük legtöbb esetben nem reális cél, és nem is szükséges, amennyiben nem fertőzöttek özönnövényekkel és így nem jelentenek veszélyt a környező területek inváziója szempontjából. Az inváziós fajok állományait rendszeres kezeléssel, lehetőleg mechanikai módszerekkel, de indokolt esetben

akár egyedi vegyszeres kezeléssel is (pl. injektálással) vissza kell szorítani. A természetközeli állapotú cserjés területek hozzájárulnak az élőhelyi és faji diverzitás növeléséhez, értékes madárfaunájuk miatt is indokolt kíméletük. A gyepek művelési ágú területek esetleges cserjeirtással történő rekonstrukciója (és általában minden cserjeirtás) esetén a kivitelezést a védett madárfajok költési időszakán kívül javasolt elvégezni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Gyeprekonstrukciós célú cserjeirtás egyedi hatósági engedély alapján korábban (augusztus) is végezhető.
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak visszaszorítása.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepeken deponálni.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A becserjésedett gyepeket szárazúzózással, cserjeirtással, lehetőleg mozaikos élőhelyszerkezet kialakításával: honos fajú fa- illetve cserjefoltok visszahagyásával lehet helyreállítani. A felnövekvő fás vegetáció eltávolítása csak abban az esetben javasolt, ha célja nem csupán faanyagnyerés, hanem a gyepegzeldődés visszaállítása, és ha a kezelés (legeltetés, kaszálás) lehetősége hosszú távon is biztosított. Amennyiben a gyepeként való kezelés nem megoldható, a természetes szukcessziós folyamatok érvényesülését nem kell gátolni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A cserjés, erdőszél területek átmeneti szukcessziós állapotot képviselnek. Fontos élőhelyei néhány védett és közösségi jelentőségű fajnak (pl. magyar tarsza). A gyepek művelési ágú

területek helyreállítása természetvédelmi szempontból csak akkor előnyös, ha hosszútávú kezelésük biztosított.

KE-5 Gyepterületek

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-5

(b) *Kezelési egység meghatározása:*

Ebbe a kezelési egységbe soroltuk a terület valamennyi gyepterületét, a domboldalak és dombhátak száraz és félszáraz legelőit, a völgytalpak, patakok menti üde részek mocsárrétjeit és az inváziós lágyszárúakkal fertőzött, degradált gyepeket. A területen mintegy 80 ha gyep található, melyek nagyobb részét (elsősorban birkával) legeltetik. A legelőkön szükség esetén cserjeirtást, vagy tisztítókaszálást, szárazúzóaszt végeznek. A gyepek kisebb hányadát hasznosítják kaszálással. A Grábóc községhatárban fekvő féltermészetes száraz, félszáraz gyepek a terület legnagyobb, összefüggő füves területei. Ezek többnyire jó vagy közepes természetességű, helyenként cserjésedő legeltetett gyepek. A hosszabb időre felhagyott területek erőteljes cserjésedésnek indultak, de az elmúlt évtizedben az újra növekvő állatállománynak, valamint a Natura 2000 területeken folyó gyeptermészetes gazdálkodás támogatásának köszönhetően nagy területeket tisztítottak meg a cserjétől és vontak újra be a gazdálkodásba. A gyepek kezelése többnyire a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően történik.

Elsősorban az üdebb területeken, illetve jellemzően a szórók, etetők környezetében figyelhető meg gyomosodás, az inváziós aranyvessző és selyemkóró megjelenése. Jelentős a vadak károsító hatása, sok helyen figyelhető meg vadtúrás.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- D34 – Mocsárrétek
- E1 – Franciaperjés rétek
- H5a – Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai
- OF – Magaskórós ruderalis gyomnövényzet

Érintett Natura 2000 élőhelyek:

- 6250 – Síksági pannon löszsztyepppek
- 6440 – Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei
- 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- magyar tarsza (*Isophya costata*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:
szennyos ínfű (*Ajuga laxmannii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A gyepek kezelését a kialakult gyakorlatnak is megfelelően legeltetéssel és/vagy kaszálással kell biztosítani a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően. Kerülni kell a túllegettetést a gyomosodás és a fajkészlet elszegényedésének megelőzése érdekében. Szükség esetén őszi tisztító kaszálás végezhető. Védett növényfajok élőhelyein a gyepterületeket a védett fajok termésérése utáni időszakban javasolt megkezdeni. Természetvédelmi szempontból az évi egyszeri vagy kétszeri kaszálás megfelelő. Természetvédelmi szempontból a június 15. után megkezdett kaszálás az előnyös. Nagyobb összefüggő gyepterületek esetében javasolt az időben elnyújtott, lassú vagy szakaszos kaszálás. Érzékeny (pl. vízállásos) területeken a nehézgépekkel történő munkavégzés kerülendő, javasolt a kézi kaszálás. 4 méternél szélesebb kasza és szársértő használatát lehetőleg kerülni kell. Javasolt minimum 8-10 cm tarlómagasság megtartása. Az élőhelyi és faji diverzitás megőrzése, illetve fejlesztése céljából a gyepterületeken honos fajú delelőfákat, fészkelőhelynek alkalmas cserjecsoportokat, cserjés szegélyeket javasolt visszahagyni. Az állatvilág védelme érdekében kizorító kaszálás és vadriasztó lánc alkalmazása szükséges, valamint a kaszálásból, illetve a legeltetésből kizárt területeket, lehetőleg 3 méternél szélesebb bűvósávokat kell kijelölni. Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött részeket az özönnövények visszaszorítása, illetve terjedésük megelőzése érdekében évente többszöri (az inváziós fajok termésérése előtti) kaszálással javasolt kezelni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírásvajavaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat	Megjegyzés
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Gyeprekonstrukciós célú cserjeirtás egyedi hatósági engedély alapján korábban (augusztus) is végezhető.
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	

GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY41	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.	
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.	
GY64	Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül nemlehet megkezdeni.	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak visszaszorítása.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyeptet.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepon deponálni.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajokkal fertőzött területek természetessége gyakori kaszálással javítható. A cserjésedő területeken a gyepeket szárazúzózással, cserjeirtással, lehetőleg mozaikos élőhelyszerkezet kialakításával: honos fajú fa- illetve cserjefoltok visszahagyásával lehet helyreállítani.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

Aktív kezelés (kaszálás, legeltetés) hiányában a közösségi jelentőségű gyepek élőhelyek cserjésedése, majd beerdősülése nem elkerülhető. A kezeléseket úgy kell kivitelezni, hogy azok a védett és közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek hosszútávú megőrzését biztosítsák.

KE-6 Mezőgazdasági területek

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a művelt vagy parlagon hagyott szántók, és az intenzív művelés alatt álló szőlők.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

T7 – Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A minimális területrésszel jelen lévő szántók és szőlők természetvédelmi szempontból kevésbé jelentős részét képezik a területnek, művelésük során az elsődleges cél a gyomosodás és a környező területek terhelésének elkerülése. Ennek érdekében elsősorban a természetes pufferzónát biztosító, honos fajokból álló mezsgyék kialakítása javasolt, valamint a szerves tápanyag és egyéb vegyszerek kijuttatásának minimalizálása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat
SZ03	A betakarítást követően tarlóhántás, illetve tarlóápolás végzése.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás és vadriasztó lánc használata.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.

SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ27	Vegyszeres gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.
SZ52	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ53	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ55	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.
SZ57	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása, őshonos fafajokkal, támogatható.
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból a művelt szántóterületek gyepesítése vagy erdősítése egyaránt kedvezőbb hosszútávú fenntartásuknál.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a környező értékesebb területek terhelésének minimalizálását szolgálják.

KE-7 Állóvizek, nádasos, sásos, mocsaras területek

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása:

A Hónig-pusztától délre található terület egység kisebb kiterjedésű nyílt vizei, nádasai és magassásosai tartoznak ebbe a kezelési egységbe. A terület közepén folyt korábban a Rák-patak, melyet eltereltek, és jelenleg a terület keleti részén található. Célzott vízgazdálkodási tevékenység nem folyik a területen, de a szomszédos horgásztó és halastó vizének gazdasági szempontú kezelése kedvezőtlenül befolyásolhatja a terület vízháztartását. A vizes élőhelyek több védett és fokozottan védett madár-, hüllő- és kétéltűfaj számára biztosítanak táplálkozó-, illetve búvóhelyet (pl.: az itt található gémtelenen fészkelő madárfajok, vöröshasú unka stb.).

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
- OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
- U9 – Állóvizek

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- vidra (*Lutra lutra*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

- pettyes göte (*Triturus vulgaris*)
- vízisikló (*Natrix natrix*)
- nagy kócsag (*Egretta alba*)
- kis kócsag (*Egretta garzetta*)
- kanalagém (*Platalea leucorodia*)
- cigányréce (*Aythya nyroca*)
- bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
- vízi denevér (*Myotis daubentonii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból a megfelelő mennyiségű és minőségű víz biztosításán túl egyéb kezelés nem szükséges, sőt a terület minél teljesebb zavartalanságának biztosítása az előnyös.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet. az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás javaslat
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A Rák-patakon feljebb lévő horgásztavon és a lejjebb lévő halastavon folyó gazdálkodás igényeinek megfelelően kezelik a vizet. A terület vízellátottságának folyamatos biztosítása elsődleges fontosságú, ezért megfontolandó az északi részen a patakra egy mederküszöb beépítése, hogy a tavak feltöltése esetén is maradjon elég víz a területen.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A természetszerű állapotú részeken megfelelő vízellátottság mellett (Rák-patakkal kapcsolatos természetvédelmi szempontból káros beavatkozások tiltása, vízmegtartás a területen) nincs szükség beavatkozásra, a terület zavartalanságának biztosítása a legmegfelelőbb kezelés a védett és közösségi jelentőségű fajok érdekében.

KE-8 Mesterséges felszínek, épített környezet, roncsterületek

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak az intenzív emberi használat alatt álló mesterséges objektumok, a burkolt- és földutak, erdészházak és gazdasági épületek és zavart környezetük, valamint a Sötétvölgyi Gyermektábor és környéke.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények
- U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok
- U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
- U10 – Tanyák, családi gazdaságok
- U11 – Út- és vasúthálózat

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: -

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természetvédelmi célú kezelésük (a rekultiváción kívül) nem értelmezhető, cél a területek olyan módon való használata, hogy az a környező értékes élőhelyekre ne legyen negatív hatással.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

b) Javasolt előírások:

A kezelési egységre előírás javaslatok nem fogalmazhatók meg, a területhasználati és területkezelési módokat a hatályos ágazati jogszabályok és egyedi hatósági engedélyek szabályozzák.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukció a területen található valamely telephely, vonalas létesítmény stb. megszűnése, felszámolása esetén válhat szükségessé. Ilyen esetben a terület rekultivációjára, az inváziós fajok megtelepedésének vagy terjedésének megakadályozására, a természetsterű állapot helyreállítására kell törekedni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység jelentősége természetvédelmi szempontból másodlagos, a kezelési javaslatok célja csupán a környező értékes élőhelyek lehető legkisebb mértékű zavarásának biztosítása lehet.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció a 3.2.1. fejezetben, a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok az alegységek részletezésénél jelennek meg (ld. KE-3, KE-4, KE-5, KE-7).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A kezelési egységekben javasolt területhasználat és élőhely rekonstrukció biztosíthatja az előforduló jelölő növény- és állatfajok védelmét. Külön kiemelendő, hogy az erdőlakó jelölő denevérfajok (nyugati piszedenevér és nagyfülű denevér) élőhelyvédelme szorosan összefügg a xilofág jelölő rovarfajok védelmével, hiszen élőhelyi igényeik is hasonlóak. Így érdekükben kiemelt cél kell legyen az idős tölgyesek és bükkösök védelme (folyamatos erdőborítás biztosítása), a vágásérettségi korok kitolása, a nevelővágások során a lábön száradó, és lábön száradt faegyedek megóvása, a földön fekvő, korhadó faanyag érintetlenül hagyása.

A fokozottan védett madárfajok (fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*) állomány költésének védelme céljából a Gemenc Zrt. (mint a tervezési terület legnagyobb erdőgazdálkodója) és a DDNPI 2012-ben példamutató együttműködési megállapodást kötött, amely a madarak költésének és költőhelyének védelmét eredményesen szolgálja.

Javasolt részletesebb fajvédelmi intézkedések a területen található zoológiai értékek védelmében:

- Minden erdőlakó faj szempontjából előnyös az áttérés a folyamatos erdőborítás melletti erdőgazdálkodásra, ami magában foglalja az Evt. 29.§ (2) bekezdés b)-d) üzemmódokat; elegyes állományok fenntartása, kialakítása; többkorú állományok fenntartása és kialakítása, második lombkoronaszint védelme; cserjeszint kímélete, álló, illetőleg fekvő holtfa megőrzése (min. 10 db/ha); természetes odvak kímélete; a természetes erdődinamikai folyamatok térnyerésének elősegítése, az erdészeti szempontból idegenhonos fafajok felújításban való alkalmazásának mellőzése.
- A denevérek szempontjából kiemelten fontos erdőrészekben (idős tölgyes, bükkös állományok), az ismert, az az erdőadattárban rögzített denevér élőhelyek 50 méteres körzetében az esetleges fakitermelések szeptember 1. és október 31. közötti elvégzése, így elkerülhető a környezőkolóniák, illetve a telelőcsoportok elpusztulása.
- Az erdőlakó denevérfajok és xilofág bogarak megtelepedését és hosszú távú fennmaradását szolgáló, az emberek testi épségét, épített javakat és a közlekedést nem veszélyeztető álló holtfák meghagyása (különösen fontos a nyugati piszedenevér esetében a kéregvedlett álló holtfák megtartása), illetve a ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése.
- Az épületlakó denevérfajok esetében a tanyahelyként használt épületpadlások felderítése, az esetleges felújítási munkák során természetvédelmi szempontok érvényesítése.
- Lehetőség szerint mesterségesen kialakított denevér-szálláshelyekkel bővíteni lehet a szálláshely kínálatot (a jelölő fajok igényének megfelelő odútípusok kihelyezésével).

- A nyugati piszedenevér elsődleges szálláshelyei az idős tölgyesek. Az ezek közti idős erdők alkotta ökológiai folyosók hosszútávú megtartása és kialakítása kedvezően hat a faj állományának stabilitására.
- A havasi cincér és a gyász-cincér védelme érdekében a bükk, kőris és tölgy sarangokat lehetőleg május végéig javasolt eltávolítani az erdőterületekről, hogy ne szolgáljanak szaporodási csapdaként. Amennyiben ez nem megoldható, a faanyagot javasolt árnyékos helyen tárolni.
- A kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását javasolt előnyben részesíteni. Kerülendő az olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- A vizeket övező természetes növényzet védelme elősegíti a vízhez kötődő kételtű- és rovarfajok fennmaradását. A ritka hegyiszitakötő (*Cordulegaster heros*) védelme érdekében kerülendő az erdei kisvízfolyások parti, minimum 30-30 méteres sávjának véghasználat, a folyásviszonyok megváltoztatása.
- A területen található nedves rétek vízháztartásának megóvása fontos a terület kételtűinek (pl.: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)), valamint különösen fontos a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állománynak.
- A – más természeti értékeket nem veszélyeztető – kőkényállományok, valamint bokrosodott erdőszegélyek meghagyása, védelme, a közösségi jelentőségű lepkefajok (pl. díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)) védelme érdekében.

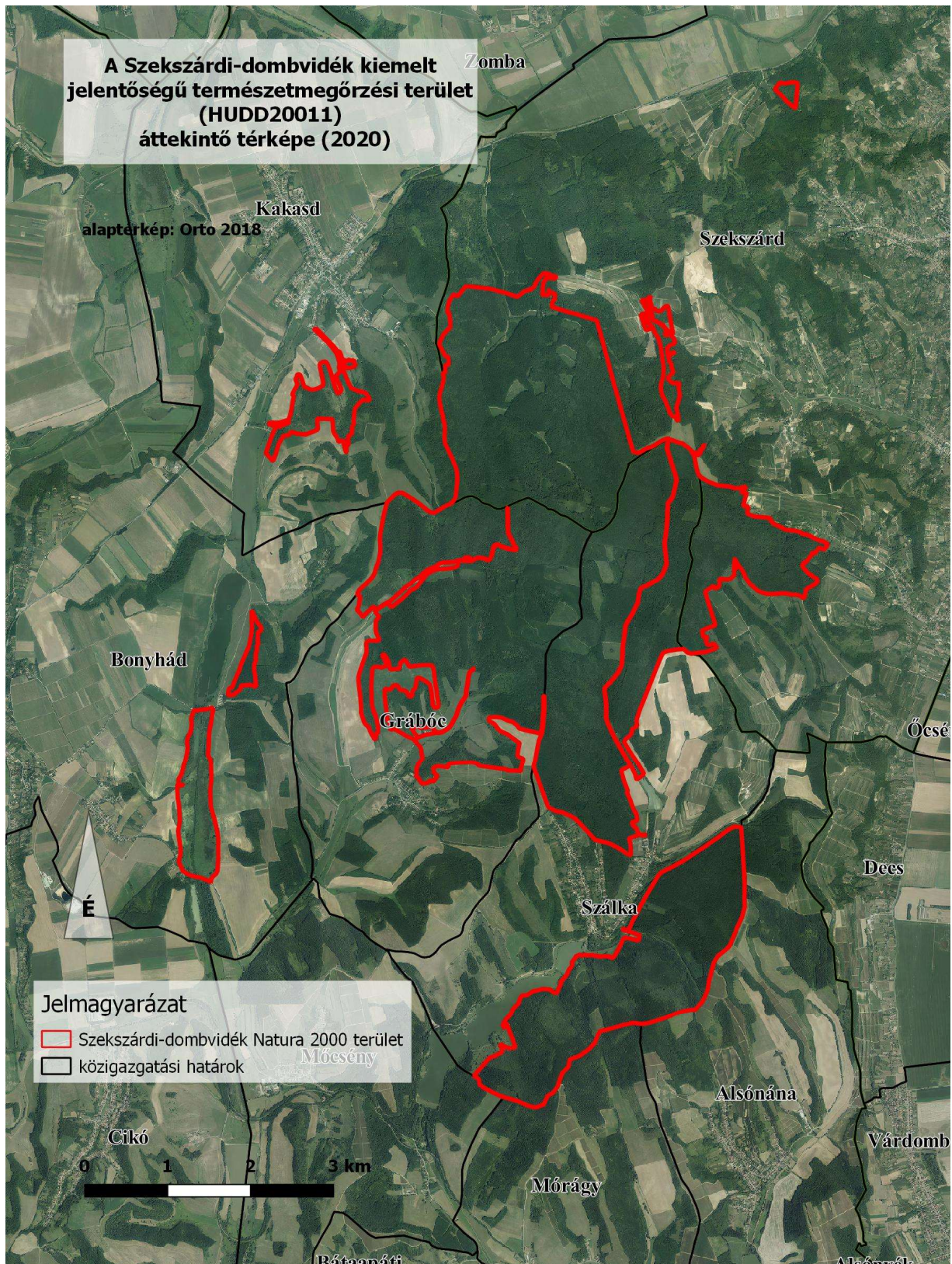
3.2.4. Kutatás, monitorozás

A területet érintő, a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében zajló kutatásokat továbbra is folytatni kell. A jelen munka elkészítéséhez elvégzett élőhelytérképezést és széleskörű zoológiai és botanikai felméréseket a fenntartási terv felülvizsgálatai előtt, 10 évente célszerű újra elvégezni. A jelölő fajok és élőhelyek tekintetében minimálisan hat évente (a közösségi jelentőségű fajokról és élőhelyekről az Európai Unió felé benyújtandó jelentések periódusainak megfelelően) javasolt elvégezni az állományok és területek felmérését.

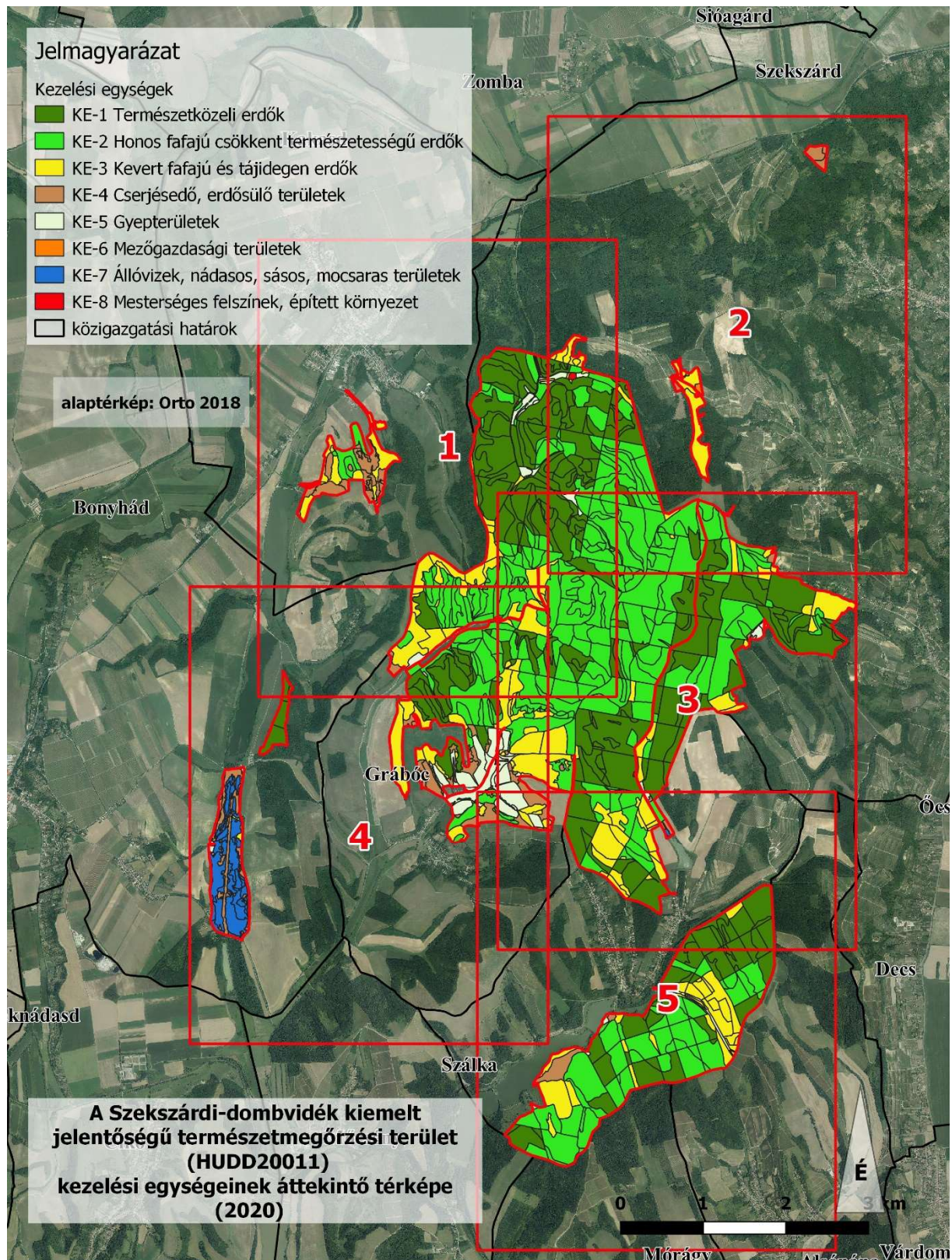
3.2.5. Mellékletek

1. A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természeti terület áttekintő térképe (2020)
2. A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természeti terület kezelési egységeinek térképei (2020)
3. Az egyes kezelési egységek által érintett helyrajzi számok és erdőrészletek összesítő táblázata

1. A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület áttekintő térképe (2020)

2. A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természeti terület kezelési egységeinek térképei (2020)

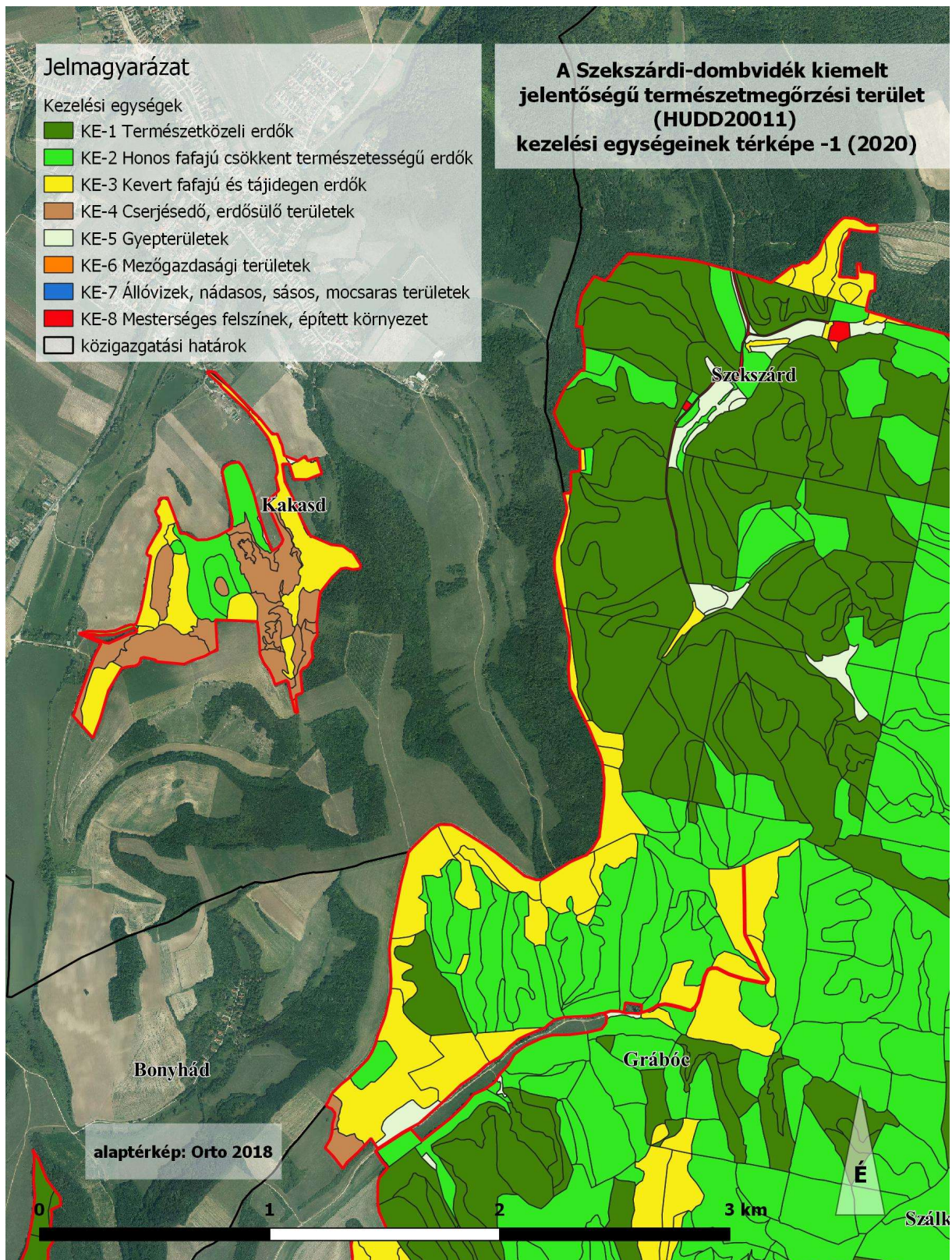

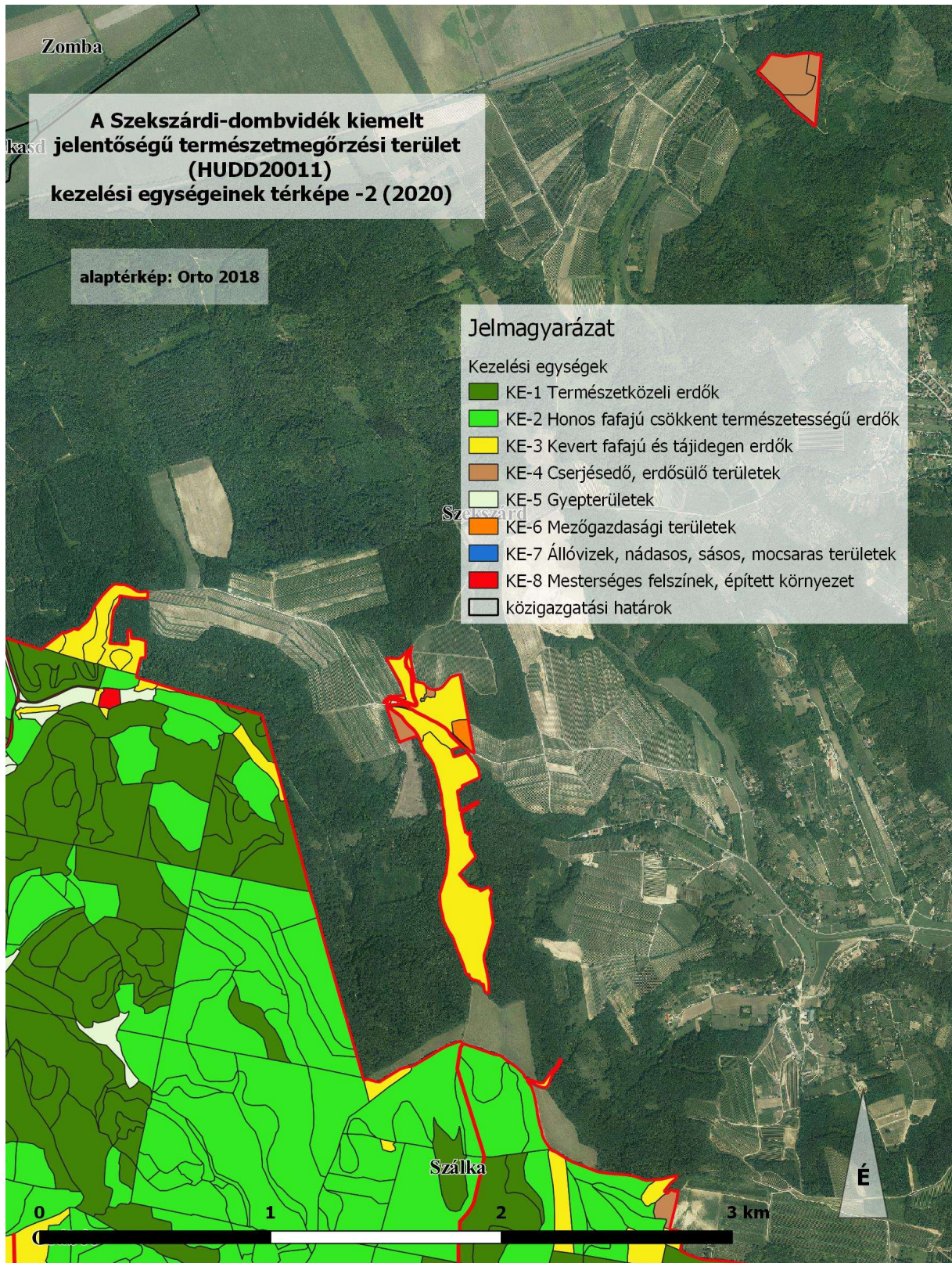
Jelmagyarázat

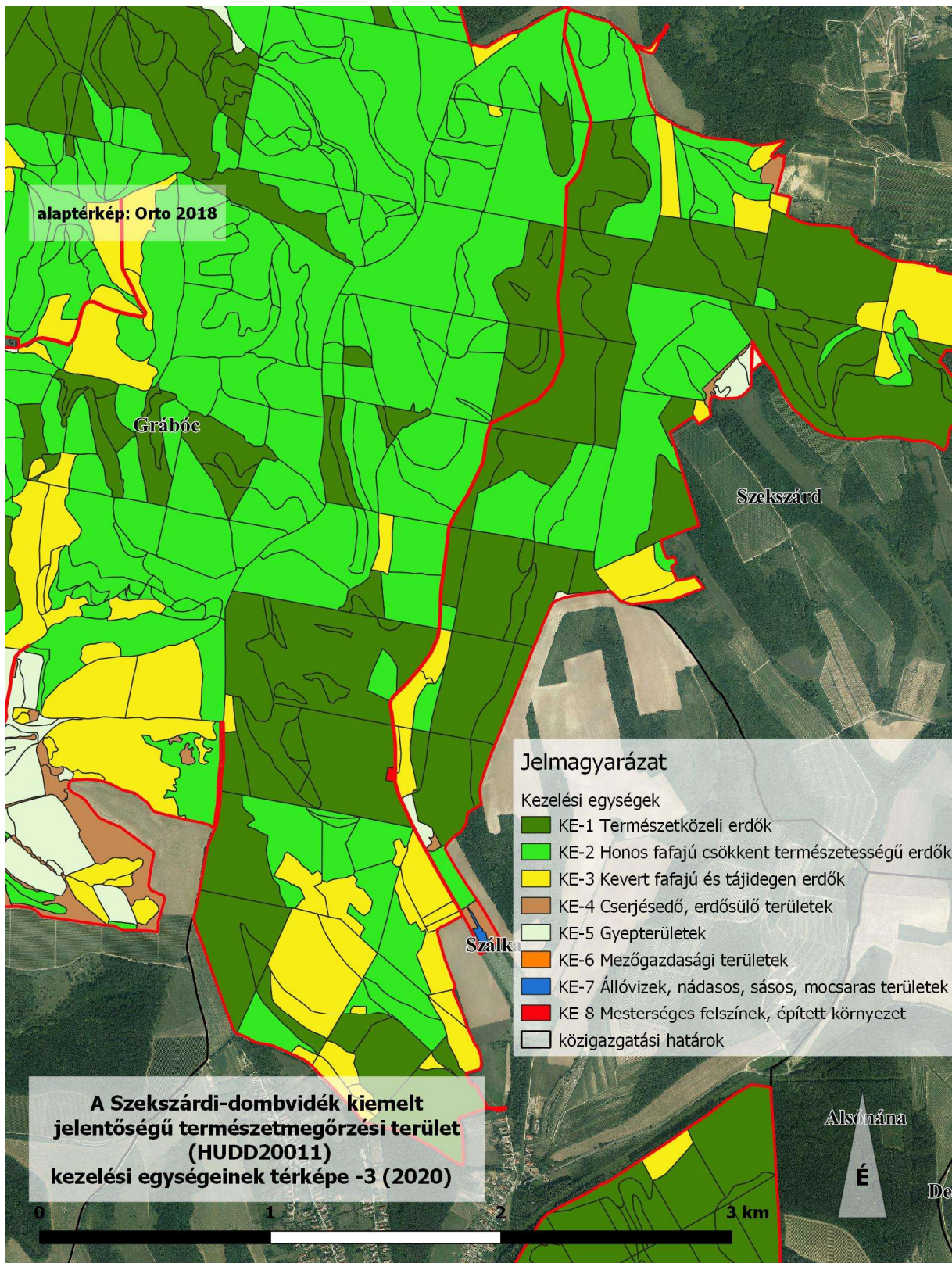
Kezelési egységek

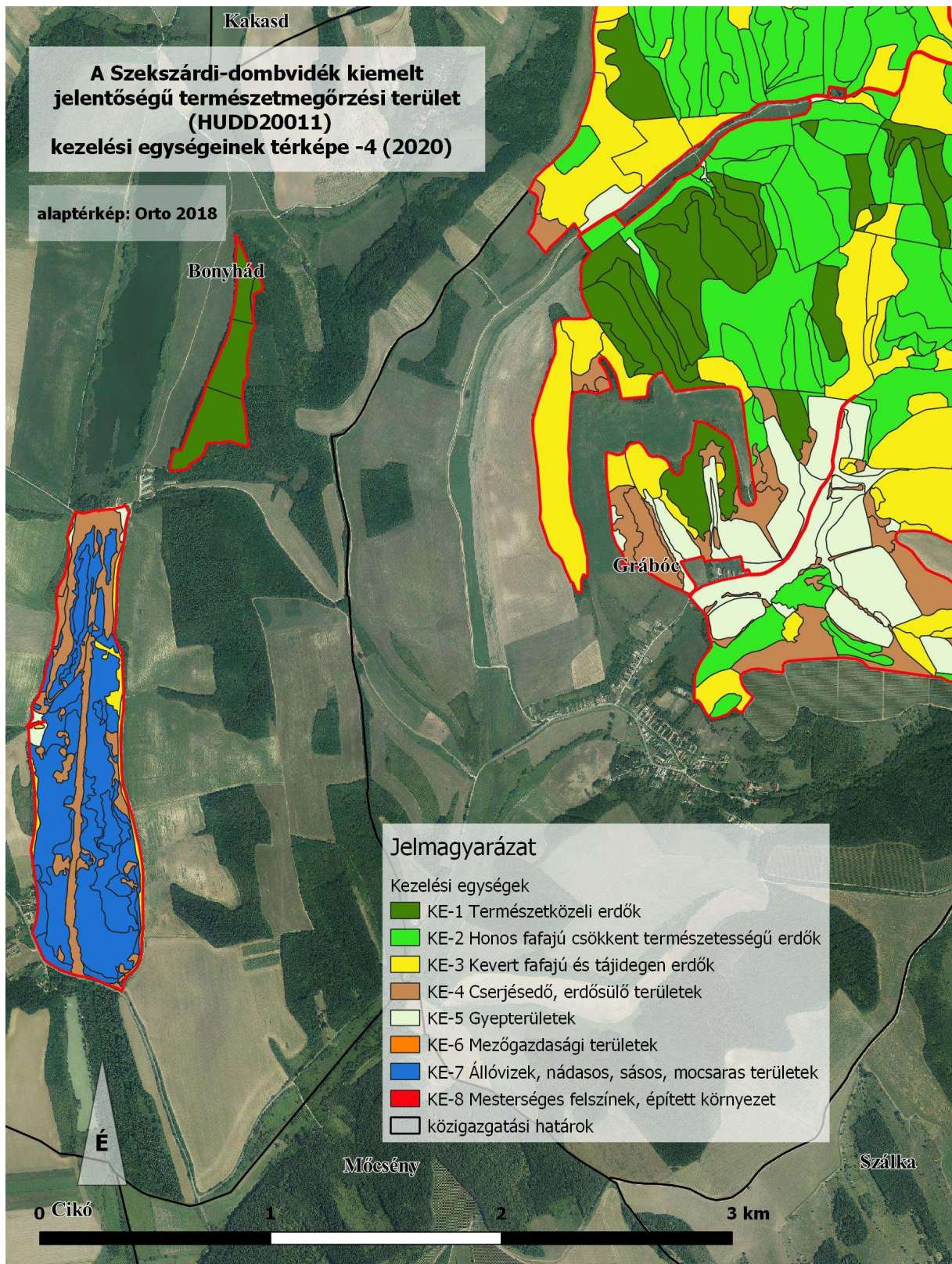
- KE-1 Természetközeli erdők
- KE-2 Honos fajú csökkenő természetességű erdők
- KE-3 Kevert fajú és tájidegen erdők
- KE-4 Cserjésedő, erdőszülő területek
- KE-5 Gyepterületek
- KE-6 Mezőgazdasági területek
- KE-7 Állóvizek, nádasos, sásos, mocsaras területek
- KE-8 Mesterséges felszínek, épített környezet
- közigazgatási határok

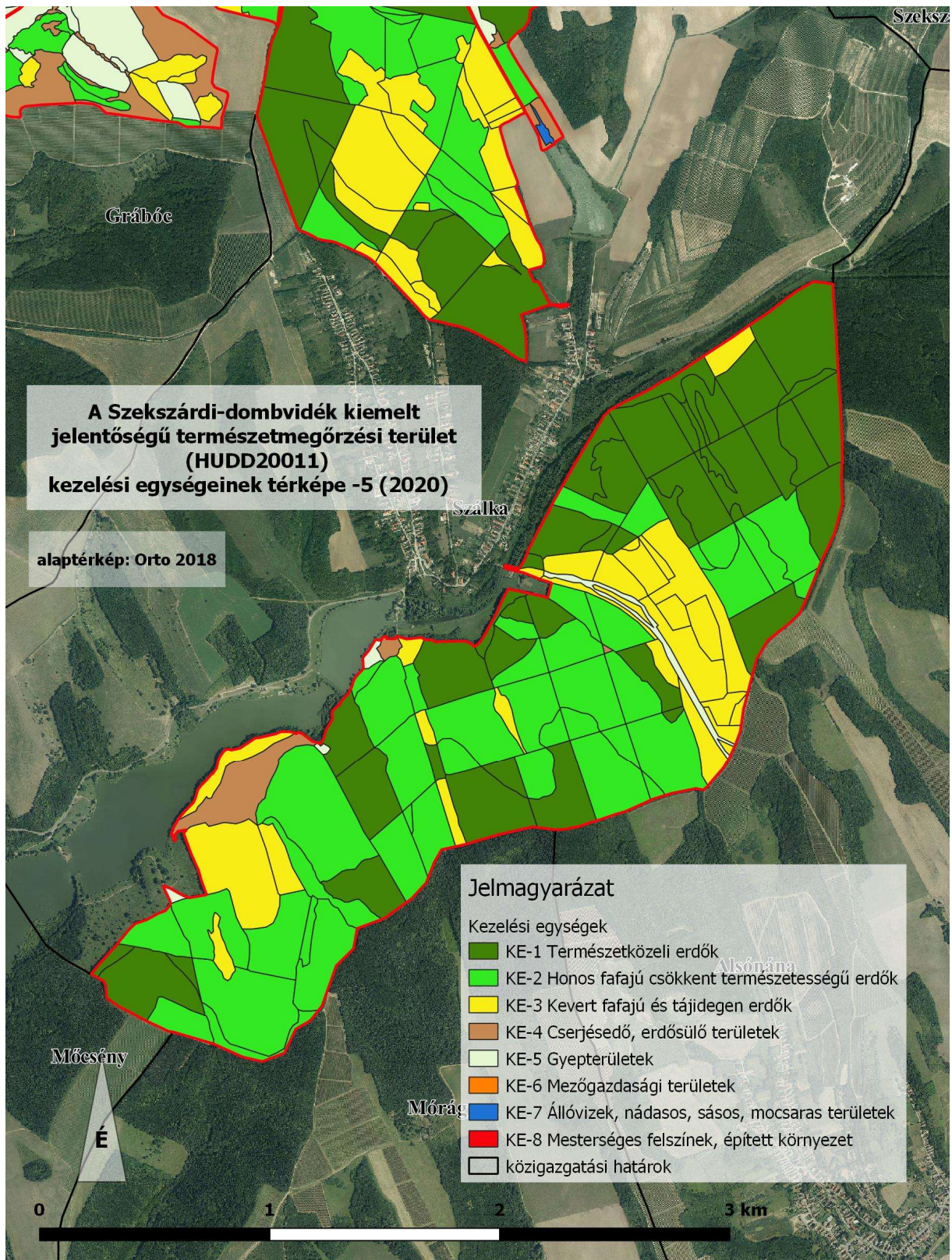
A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDD20011) kezelési egységeinek térképe -1 (2020)

3. Az egyes kezelési egységek által érintett helyrajzi számok és erdőrészletek összesítő táblázata

(Az érintett helyrajzi számok és erdőrészletek leválogatása térinformatikai módszerekkel történt. Mivel az élőhelyek – és így a kezelési egységek – nem követnek erdő- vagy földrészlethatárokat, a leválogatásban kisebb hibák előfordulhatnak.)

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (Ha)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészletek
1	Természetközeli erdők	876,95	Bonyhád 0188/4, Grábóc, 04/a, 054/, 060/1, 061/3, 064/2, 065/, 08/4a, 08/4b, 08/5, Szálka, 012/, 022/a, 022/b, 023/, 024/, 025/, 026/, 027/, 028/, 029/, 030/, 031/1, 031/2, 032/2, 033/, 045/1, 045/2, 046/, 047/a, 047/b, 048/, 057/, 058/, 059/, 060/, 061/, 062/, 063/, 064/, 066/, 067/1, 067/2, 067/3, 068/, 069/, 070/, 071/, 072/, 073/, 074/, 075/, Szekszárd, 01464/10, 01464/9, 0489/, 0490/, 0492/, 0493/, 0494/, 0790/, 0791/a, 0791/c, 0792/a, 0792/b, 0792/c, 0793/, 0794/, 0795/, 0796/a, 0796/b, 0796/c, 0796/d, 0796/f, 0796/h, 0796/j, 0796/k, 0796/l, 0796/m, 0796/n, 0796/p, 0799/1, 0799/10, 0799/2, 0799/3, 0799/4, 0799/5, 0799/7, 0801/5, 0802/1a, 0802/1b, 0802/1d, 0802/1f, 0802/1k, 0802/1l, 0802/1n, 0802/1r, 0802/1s, 0802/1t, 0802/1v, 0802/2, 0803/, 0804/, 0805/2b, 0805/3, 0805/5a, 0805/5b, 0805/5c, 0805/5d, 0806/, 0807/a, 0807/b	Alsónána, 10ÚT 1, 21B, 21C, 21G, 22A, Bonyhád, 28B, 28D, 28E, 28F, 28G, 28I, 28K, 28L, Grábóc, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 11A, 11B, 11D, 11TI, 12A, 12TI, 13A, 13B, 14A, 14B, 14C, 14NY, 15A, 15B, 15NY, 16B, 16C, 16E, 16NY, 16ÚT, 17ÚT, 1B, 1D, 1E, 1F, 2A, 32C, 33A, 33B, 33C, 3J, 5C, 5E, 5F, 6A, 6B, 6C, 7A, 7B, 7D, 7ÚT, 8A, 8B, 9A, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, 9J, 9K, 9NY, Mórág, 3ÚT, Mőcsény, 21A, Szálka, 10A 1, 10B, 10C, 10D, 10NY, 110A, 11A, 11B, 11C, 11D, 11E, 11NY, 12B, 12C, 12D, 12E, 12NY, 13A, 13B, 13C, 13NY, 14A, 14C, 14NY, 15A, 15B, 15C, 15NY, 15TI, 16A, 16B, 16C, 16D, 16E, 16ÉP, 16NY, 17A, 17B, 17D, 17NY, 18A, 18D, 19A, 19NY, 1A, 20B, 20C, 20D, 20NY, 21A, 21C, 21D, 21E, 22A, 25A, 25TI, 26A, 26NY, 27A, 27NY, 28A, 28NY, 29A, 29B, 29NY, 2A, 30A, 30NY, 31A, 31NY, 32NY, 33A, 33NY, 34NY, 35A, 35NY, 36A, 36NY, 37A, 37B, 37C, 37D, 37E, 37F, 37G, 37I, 37M, 37NY, 3A, 3B, 40A, 40B, 40NY, 41A, 41NY, 44A, 44B, 44C, 45A, 45B, 45C, 45NY, 47A, 47NY, 48A, 48B, 48NY, 49A, 49B, 49NY, 4A, 4B, 50A, 50B, 50C, 50NY, 51B, 51NY 1, 52A, 52NY, 53A, 53B, 53NY, 53TI, 58A, 5A, 5B, 5NY, 6A, 6NY, 72G, 7A, 7B, 7NY, 80B, 80NY, 83C, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8H, 8NY, 92B, 92C, 92TI, 9B, 9C, 9D, 9E, 9NY, Szekszárd, 10A, 10B, 10C, 10D, 10NY, 11A, 11B, 11C, 11TI, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 12NY, 13A, 13B, 14NY, 15A, 16A, 17ÚT, 18A, 18C, 18D, 18E, 18J, 18NY, 19A, 19B, 19C, 19D, 19E, 19TI, 19ÚT, 19VF, 20A, 20B, 20C, 20D, 20E, 20F, 20G, 21A, 21B, 21C, 21D, 21E, 21F, 21G, 21NY, 22B, 22C, 22NY, 22ÚT, 23B, 23C, 23D, 23E, 23NY, 24A, 25A, 25C, 26A, 26B, 26C, 26NY, 27A, 27B, 27NY, 27ÚT, 28A, 28B, 28C, 28D, 28NY, 28ÚT, 29D, 29E, 2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 2G, 2TI, 315A, 315B, 3A, 3D, 3E, 3ÉP, 3F, 3TI 1, 3TI 2, 3ÚT, 4A, 4B, 4C, 500A, 500B, 5A, 5B, 5NY, 6A, 6B, 6C, 6NY, 6TI, 7A, 7B, 7TI 1, 7TI 2, 8B, 8C, 8D, 8F, 8ÚT, 9A, 9B, 9C, 9D, 9ÚT

2	Honos fafajú csökkent természetességű erdők	972,61	Grábóc, 013/, 016/1, 016/2, 017/1, 017/2, 017/3a, 017/3b, 017/3c, 017/3d, 017/3f, 018/a, 018/b, 019/, 054/, 060/1, 061/3, 063/, 064/1, 064/2, 065/, 08/4a, 08/4b, Kakasd, 022/3c, 022/3d, 022/3f, 022/3g, 022/3j, Szálka, 017/1, 018/, 020/1, 022/a, 023/, 024/, 025/, 026/, 027/, 028/, 029/, 030/, 031/2, 032/2, 033/, 044/10, 044/5a, 045/1, 045/2, 046/, 047/a, 047/b, 048/, 049/2, 057/, 058/, 059/, 060/, 061/, 062/, 063/, 066/, 067/3, 068/, 069/, 070/, 071/, Szekszárd, 01464/9, 0481/18h, 0490/, 0491/, 0492/, 0493/, 0494/, 0516/28a, 0516/28b, 0767/, 0774/9, 0787/61a, 0787/62, 0790/, 0791/a, 0791/b, 0791/c, 0792/a, 0792/b, 0792/c, 0792/d, 0793/, 0794/, 0795/, 0796/a, 0796/c, 0796/g, 0796/h, 0796/j, 0796/k, 0796/l, 0796/m, 0796/n, 0796/p, 0797/, 0798/, 0799/1, 0799/10, 0799/7, 0802/1a, 0802/1b, 0802/1c, 0802/1d, 0802/1f, 0802/1g, 0802/1h, 0802/1j, 0802/1k, 0802/1l, 0802/1m, 0802/1n, 0802/1p, 0802/1r, 0802/1s, 0802/2, 0803/, 0804/, 0805/1, 0805/3, 0805/5a, 0805/5b, 0805/5c, 0805/5d, 0806/, 0807/a	Alsónána, 10ÚT 1, Grábóc, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10F, 10G, 10TI, 11A, 11B, 11C, 11D, 11E, 11TI, 12A, 12TI, 13B, 14A, 14B, 14C, 14NY, 15A, 15B, 16A, 16B, 16C, 16D, 16E, 16F, 16G, 16H, 16I, 16J, 16K, 16NY, 16ÚT, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 17NY, 17ÚT, 1A, 1B, 1D, 1E, 1F, 1G, 2A, 2TI, 2VF, 33A, 34A, 34E, 34F, 34G, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3G, 3H, 3I, 3J, 3K, 3L, 44A, 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4ÉP, 4F, 4G, 4ÚT, 50A, 50B, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5G, 5ÚT, 6A, 6B, 6C, 6D, 6E, 6ÚT, 7A, 7B, 7C, 7D, 7ÚT, 8A, 8B, 8ÚT, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, 9J, 9K, 9NY, Kakasd, 19A, 27A, 27B, 27C, 27CE, 27D, 27E, Mórág, 1ÚT, 2ÚT, 3ÚT, Szálka, 10A 1, 10A 2, 10B, 10C, 10D, 10NY, 11C, 11D, 11E, 11NY, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 12NY, 13A, 13B, 13NY, 14A, 14B, 14C, 14D, 14NY, 15A, 15F, 15NY, 15TI, 16A, 16D, 17A, 17B, 17C, 17D, 17NY, 18A, 18C, 18D, 18E, 19NY, 1A, 20D, 20E, 20NY, 21A, 21B, 21C, 21D, 21NY, 27A, 2A, 32A, 32NY, 33A, 33NY, 34A, 34NY, 37A, 37B, 37C, 37D, 37I, 37N, 37NY, 39A, 3A, 3B, 40A, 40B, 40NY, 41A, 41NY, 42A, 42NY, 43A, 43NY, 44A, 44B, 44C, 44NY, 45A, 45B, 45C, 45NY, 46A, 46NY, 47A, 47NY, 48B, 48NY, 49A, 49B, 49NY, 4A, 4B, 4C, 4D, 50B, 50C, 50NY, 51A, 51B, 51C, 51NY 1, 51NY 2, 52A, 52NY, 53A, 53B, 53NY, 53TI, 54A, 54B, 55A, 55B, 56A, 58A, 5A, 5B, 5C, 5D, 5NY, 6NY, 72G, 80B, 80NY, 81A, 83C, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 8H, 8NY, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9NY, Szekszárd, 10B, 10C, 10D, 11A, 11B, 11TI, 12A, 12B, 12C, 12D, 12E, 12NY, 13A, 13B, 14A, 14B, 14C, 14D, 14NY, 15A, 15B, 15C, 15ÚT, 16A, 16B, 16NY, 17A, 17B, 17C, 17ÚT, 18A, 18B, 18C, 18D, 18E, 18F, 18G, 18H, 18I, 18J, 18NY, 19E, 19TI, 205D, 20B, 20C, 20E, 20F, 20G, 21B, 21C, 21D, 21E, 21F, 22A, 22B, 22C, 22D, 22F, 22NY, 22ÚT, 23A, 23C, 23E, 24A, 25A, 25B, 25C, 25NY, 26A, 26B, 26C, 26NY, 27A, 27B, 27NY, 27ÚT, 28A, 28B, 28C, 28D, 28NY, 28ÚT, 29D, 2A, 2C, 2D, 2E, 2NY, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3ÉP, 3F, 3TI 2, 3ÚT, 41F, 4A, 4B, 4C, 500B, 5A, 5B, 5NY, 6A, 6B, 6NY, 7A, 7B, 7TI 1, 7TI 2, 8A, 8B, 8C, 8D, 8F, 8I, 8ÚT
3	Kevert fafajú és tájidegen erdők	362,59	Bonyhád, 0121/a, 0121/b, 0124/, 0125/a, 0125/b, 0125/c, 0127/, 0204/b, Grábóc, 016/1, 016/2, 017/1, 017/2, 017/3b, 017/3d, 017/3f, 017/3g, 018/a, 018/b, 019/, 04/a, 06/a, 06/b, 060/1, 063/, 064/1, 064/2, 065/, 07/, 08/3, 08/4a, 08/4b, 08/5, Kakasd, 021/25, 021/4, 021/8, 022/3a, 022/3b, 022/3c, 022/3d, 022/3f, 022/3g, 022/3h, Szálka, 012/, 022/a, 022/b, 023/, 024/, 026/, 028/, 029/, 031/2, 032/1, 032/2, 033/, 044/2, 044/5a, 044/5b, 046/, 047/a, 048/, 049/2, 057/, 058/, 061/, 063/, 064/, 066/, 067/1, 067/2, 067/3, 068/, 069/, 070/, 074/, 075/, Szekszárd, 01464/10, 01464/9, 0470/, 0481/18h, 0490/, 0493/, 0494/, 0516/28a, 0516/28b, 0767/, 0772/11, 0772/12, 0772/13, 0772/14, 0772/15, 0772/16, 0772/1a, 0774/9, 0787/61a, 0787/62, 0791/c, 0795/, 0796/a, 0796/b, 0796/c, 0797/, 0798/, 0799/1, 0799/10, 0799/2, 0799/3, 0799/4, 0799/5, 0799/7, 0802/1a, 0802/1l, 0802/1m, 0802/1n, 0802/1p, 0803/, 0804/, 0805/2a, 0805/2b, 0805/3, 0805/4, 0805/5a, 0805/5b, 0805/5c, 0805/5d, 0806/, 0807/a, 0826/9a, 0828/2, 0828/3, 0828/4, 0828/5, 0828/7b, 0828/7c, 0828/7d, 0828/7f, 0828/7g, 0828/7h, 0828/7j, 0828/9a	Grábóc, 10A, 10D, 10F, 13A, 13B, 14A, 14C, 15A, 15B, 15NY, 16A, 16B, 16G, 16H, 16I, 16J, 16K, 16NY, 17A, 17B, 17C, 17D, 17E, 17NY, 17ÚT, 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F, 1G, 1TI, 1VF 2, 2TI, 32A, 32B, 32C, 32CE, 32D, 33A, 33B, 33C, 33D, 34A, 34B, 34C, 34D, 34E, 34F, 34G, 3A, 3B, 3C, 3E, 3F, 3G, 3H, 3I, 3J, 3K, 3L, 44A, 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 4F, 4G, 4ÚT, 50A, 50B, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5G, 5ÚT, 6A, 9A, 9B, 9C, 9D, 9I, Kakasd, 19B, 19C, 19E, 19G, 26A, 27A, 27B, 27C, 27D, Mórág, 3ÚT, Szálka, 110A, 12A, 12B, 12C, 12D, 12NY, 14A, 14B, 14C, 14D, 14NY, 15B, 15C, 15E, 15F, 15NY, 15TI, 16B, 16D, 16NY, 17A, 17C, 17D, 17NY, 18A, 18B, 18C, 18D, 18E, 18F, 18G, 18NY, 19NY, 1A, 20A, 20B, 20C, 20D, 20E, 20NY, 21A, 21B, 21C, 21D, 21E, 21NY, 22A, 29A, 29B, 29NY, 2A, 30NY, 33A, 34A, 34NY, 35A, 37B, 37D, 37E, 37F, 37G, 37H, 37I, 37J, 37K, 37L, 37M, 37N, 3A, 40A, 40NY, 45B, 46A, 46NY, 48B, 48NY, 49A, 49B, 49NY, 4C, 50B, 50C, 50NY, 51A, 51NY 1, 53A, 53B, 55A, 55B, 56A, 81A, 92C, 96A, Szekszárd, 15B, 19A, 19C, 19VF, 201D, 201E, 201F, 205D, 206B, 206TI, 207A, 207B, 207D, 207F, 20C, 21A, 21C, 21D, 21F, 21G, 21NY, 22B, 22C, 22F, 22NY, 22ÚT, 23A, 23B, 23C, 23D, 23NY, 24A, 25A, 25B, 25C,

				25NY, 26NY, 28A, 28B, 28C, 28D, 28F, 28NY, 28ÚT, 29D, 29E, 29F, 304A, 3A, 3C, 3D, 3E, 3ÉP, 3F, 3TI 1, 3TI 2, 3ÚT, 41F, 4A, 4C, 500A, 500B, 6A, 6TI, 7B, 7TI 1, 8F, 9A, 9B, 9C, 9D
4	Cserjésedő, erdőszülő területek	99,23	Bonyhád, 0121/a, 0121/b, 0124/, 0125/a, 0125/b, 0125/c, 0126/, 0127/, 0128/, 0129/a, 0129/b, 0129/c, 0129/d, 0130/, Grábóc, 013/, 017/1, 017/2, 017/3a, 017/3b, 017/3c, 017/3d, 017/3f, 017/3g, 018/a, 018/b, 019/, 04/a, 06/b, 060/1, 07/, 08/3, 08/4a, 08/4b, 08/5, Kakasd, 021/25, 021/4, 021/8, 022/3a, 022/3b, 022/3c, 022/3d, 022/3f, 022/3g, 022/3h, Szálka, 016/, 017/1, 017/2, 018/, 020/1, 020/2, 022/a, 022/b, 044/2, 044/5a, 044/5b, 047/a, 047/b, 048/, 049/2, 060/, 061/, Szekszárd, 01324/2, 01324/37, 0481/18b, 0481/18h, 0494/, 0516/28a, 0516/28b, 0774/6a, 0774/6b, 0774/7, 0774/8a, 0774/8b, 0828/7c	Bonyhád, 29B, Grábóc, 1TI, 32A, 32B, 32CE, 33A, 33B, 33C, 33D, 34B, 34C, 34D, 34E, 50A, 50B, Kakasd, 19E, 19G, 26A, 27A, 27C, 27CE, 27D, 27E, Szálka, 15A, 15F, 15TI, 39A, 44NY, 53A, 53TI, 55B, 72F, 81A, 96A, Szekszárd, 181A, 204A, 22B, 22D, 22F, 23A, 27B, 28A, 28NY, 352A 1
5	Gyepterületek	80,08	Bonyhád, 0125/a, 0125/b, 0125/c, 0127/, 0129/b, 0130/, Grábóc, 013/, 017/1, 017/2, 017/3a, 017/3b, 017/3d, 017/3f, 017/3g, 018/a, 018/b, 019/, 06/b, 060/1, 064/2, 07/, 08/2, 08/3, 08/4a, 08/4b, 08/5, Kakasd, 021/4, 021/8, 022/3c, 022/3d, 022/3g, Szálka, 017/1, 018/, 022/b, 024/, 044/10, 047/a, 047/b, 048/, 049/2, 063/, 064/, 066/, 067/1, 067/2, 067/3, Szekszárd, 0481/18b, 0481/18c, 0481/18h, 0493/, 0796/a, 0796/b, 0796/c, 0796/f, 0796/g, 0796/h, 0796/j, 0796/k, 0802/1a, 0802/1b, 0802/1c, 0802/1d, 0802/1f, 0802/1g, 0802/1h, 0802/1j, 0802/1k, 0802/1l, 0802/1m, 0802/1n, 0802/1p, 0802/1v, 0804/, 0805/1, 0805/2a, 0805/2b, 0805/4, 0805/5c, 0805/5d, 0806/, 0807/a, 0807/b, 0828/7g	Bonyhád, 29B, Grábóc, 10F, 11A, 11E, 11TI, 12A, 12TI, 1E, 1F, 1VF 2, 2TI, 2VF, 33A, 33B, 33C, 34A, 34B, 34C, 34D, 34E, 50A, Kakasd, 19B, 19C, 19G, Szálka, 110A, 11A, 11B, 15F, 15TI, 37F, 37L, 37M, 37N, 51C, 52A, 53TI, Szekszárd, 10A, 10B, 11A, 11B, 11TI, 19A, 19D, 19TI, 19ÚT, 19VF, 28ÚT, 2A, 2C, 2NY, 2TI, 321A, 3A, 3B, 3ÉP, 3TI 1, 3TI 2, 3ÚT, 6A, 7A, 7B, 7TI 1, 7TI 2, 9B
6	Mezőgazdasági területek	1,04	Bonyhád, 0130/, Grábóc, 018/a, Kakasd, 022/3a, 022/3b, 022/3d, Szekszárd, 0826/9a, 0828/3, 0828/4, 0828/5, 0828/7f, 0828/7g, 0828/7h	Kakasd, 19E, 27A, Szekszárd, 201F
7	Állóvizek, nádasos, sásos, mocsaras területek	50,58	Bonyhád, 0121/a, 0121/b, 0124/, 0125/a, 0125/b, 0125/c, 0126/, 0127/, 0128/, 0129/a, 0129/c, 0129/d, 0130/, Szálka, 016/, 017/1, 017/2, 018/, 020/2	Szálka, 72F
8	Mesterséges felszínek, épített környezet, roncsterületek	3,06	Grábóc, 04/a, 054/, 061/3, 064/2, Kakasd, 021/8, 022/3d, Szálka, 031/1, 031/2, 033/, 063/, 066/, Szekszárd, 01324/37, 0772/15, 0772/16, 0796/c, 0796/j, 0796/k, 0802/1a, 0802/1b, 0802/1c, 0802/1f, 0802/1l, 0802/1p, 0802/1r, 0802/1v, 0802/2, 0804/, 0805/1, 0805/2a, 0805/2b, 0805/3, 0805/5c, 0805/5d, 0806/, 0807/a, 0807/b, 0828/7g, 0828/7h, 0828/7j	Grábóc, 32B, 32CE, Kakasd, 19B, Szálka, 16A, 16ÉP, 22A, 37E, 83C, Szekszárd, 10A, 181A, 19ÚT, 2A, 2B, 2C, 2NY, 352A 1, 3A, 3ÉP, 3TI 1, 3TI 2, 3ÚT, 6A, 6TI, 7B, 7TI 1, 7TI 2, 8B, 8C, 8D, 8ÚT, 9B, 9ÚT

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet intézkedései az irányadók minden használat során.

A Szekszárdi-dombvidék északi részén elhelyezkedő Szekszárd Sötétvölgy Helyi Jelentőségű Természetvédelmi Terület kezelési terve elkészült, kihirdetése után az abban megfogalmazott javaslatok és előírások alkalmazandók a helyi védett területen.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti területek a pontszerűen megjelenő ex lege védett források, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A terület teljes egészében része a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterületének (ld. 1.6. fejezet). A terület jelentős része (94,26%-a) állami tulajdonban van (legnagyobb részt a Gemenc Zrt., kis részben pedig a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában), a fennmaradó területek nagy részén (5,47%) magántulajdonosok gazdálkodnak, 1% alatti az önkormányzati tulajdonú területek aránya.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart. A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A II. pillérből (Vidékfejlesztési támogatások) a területen elsősorban az alábbiaknak lehet relevanciájuk:

Mezőgazdasági vonatkozásban

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

Erdészeti vonatkozásban

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások)

A tervezési területet érintő, támogatható területek arányáról, lehatárolásáról a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) honlapján érhetők el folyamatosan frissülő adatok:

<https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/#/>

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (pl. vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások nem tesznek lehetővé kellő differenciálást az eltérő gypes élőhelytípusok között. A fenntartási terveknek ezért is fontos feladata a konkrét helyi adottságok figyelembevételével meghatározott javaslat rendszer kidolgozása. Fontos, hogy ezen konkrét javaslatok mielőbb beépítésre kerüljenek a támogatási rendszerbe, mivel az érvényes kezelési tervvel nem rendelkező védett területek és a nem védett Natura 2000 gyepterületek a támogatási rendszerből kiszorulhatnak, vagy a természetvédelmi céloknak nem megfelelő kezelésben részesülhetnek, amennyiben a természetvédelmi célok elérése rendszeres kaszálást vagy legeltetést nem igényel. Így adott esetben pont azok a területek nem számíthatnak támogatásra, amelyek (a természeti értékek megóvása érdekében) gazdaságilag nem hasznosíthatók. A jelenlegi támogatási rendszer arra ösztönzi a területhasználót, hogy még a gazdálkodásra amúgy alkalmatlan, de magas

természetességi értékű területeken is rendszeres és szükségtelen beavatkozásokat végezzen, nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a háborítatlan, gazdaságilag nem hasznosított területek megőrzésében. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi támogatási rendszer szinte kizárólag magán erdőgazdálkodók számára elérhető. Ennek következtében a területen legnagyobb arányban előforduló állami tulajdonú erdőkben a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesítéséhez szükséges rendszeres anyagi támogatás nem érhető el, csak pályázati úton szerezhető eseti támogatás. Szükséges lenne ezért olyan támogatási konstrukciókat is kidolgozni, amelyek az állami erdők valóban természetvédelmi szemléletű kezelését is lehetővé teszik. A magánerdők esetében a kompenzáció akkor lehetne eredményes, ha mértéke a pusztán gazdasági szempontú hasznosításból származó nyereséggel összevethető lenne, valamint, ha a jogosultság feltételrendszere a jelenleginél pontosabban, területspecifikusan lenne meghatározva.

3.3.2. Pályázatok

A Szekszárdi-dombvidék területén folyamatban lévő, vagy a közeljövőben tervezett pályázatról nincs információnk.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A célcsoportok elérésére alkalmas kommunikációs elemeket a tervezési munkához, és a kommunikáció céljaihoz igazodva választottuk ki, alkalmazkodva koronavírus járvány miatti korlátozások következtében beszűkült lehetőségekhez.

A kiválasztott célcsoportok elérése érdekében az érintett államigazgatási szervek és hatóságok, önkormányzatok, tulajdonosok, gazdálkodók, területhasználók, gazdálkodói érdekképviseleti szervek, civil szervezetek hivatali kapun keresztül, postai úton és/vagy e-mailben kaptak értesítést az egyeztetési dokumentációval kapcsolatban, melyet nyilvánosan hozzáférhetővé tettünk a Duna-Dráva Nemzet Park Igazgatóság honlapján elektronikus formában. A fenntartási terv, és az egyeztetésről szóló hirdetmény közzé lett téve valamennyi érintett önkormányzat honlapján is.

A koronavírus terjedése miatt bevezetett korlátozásokra tekintettel, a tömeges megbetegedést okozó humán járvány megelőzése érdekében a fenntartási terv nyilvános fórumon való bemutatására és megvitatására nem került sor, a véleményezési eljárás lefolytatása személyes találkozók nélkül zajlott. A személyes egyeztetés és információnyújtás érdekében ügyintézőnk telefonos elérhetőségét biztosítottuk az érdekeltek számára.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Weboldal feltöltése aktuális információkkal, és az egyeztetési dokumentumokkal. A terv a Duna-Dráva Nemzet Park Igazgatóság honlapján volt elérhető letölthető pdf formátumban.

Érintettek tájékoztatása levélben, hivatali kapun, postai úton vagy e-mailben történő megkereséssel: a következő fejezetben felsorolt címzettek számára értesítést küldtünk az egyeztetés megindításáról, illetve kértük az érintettek véleményét. Az értesítésben szerepelt az elkészült anyag internetes elérhetősége is.

Önkormányzati közzététellel is hozzáférhetővé tettük az egyeztetési dokumentációt, és az egyeztetésről szóló tájékoztatót. Az érintett önkormányzatok a honlapjukon tették közzé a fenntartási terv tervezetét.

Egyeztető tárgyalást és terepbejárást nem tartottunk, a koronavírus terjedése miatt bevezetett korlátozásokra tekintettel, a tömeges megbetegedést okozó humán járvány megelőzése érdekében.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
írásos értesítés és meghívó (levél, e-mail)	Hatóságok	Tolna Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály Természetvédelmi Osztály	értesítések kiküldése: 2020.10.20.	5 db írásos észrevétel
		Baranya Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti és Földművelésügyi Osztály		
		Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság		
	Önkormányzatok	Bonyhád Város Önkormányzata		
		Grábóc Község Önkormányzata		
		Kakasd Község Önkormányzata		
		Szálka Község Önkormányzata		
		Szekszárd Város Önkormányzata		
	Tulajdonosok és vagyongazdálkodók	Gemenc Zrt.		
		Magántulajdonosok		
	vadgazdálkodók	Kakasdi Vadásztársaság		
		Vörös Bükk Vadásztársaság		
		Alsónánai Nimród Vadásztársaság		
		Gurovica Vadásztársaság		
	érdekképviselői szervezetek	Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Tolna Megyei Igazgatóság		
	civil természetvédelmi szervezetek	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület		
Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány				
Sárköz-Dunavölgye-Siómente Helyi Akciócsoport sdse@sdse.hu				
Tolnai Hármas Összefogás Nonprofit Kft. tolnaiharmas@gmail.com				
webes közzététel	valamennyi célcsoport	nyilvános	2020.10.17.	n.a.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel

Vélemény adó érintett szervezet/személy --- véleményezés időpontja	Vélemény	Vélemény kezelése, indoklás
Tolna Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály Természetvédelmi Osztály 2021.01.26	Pontosításokat javasol az 1.7 fejezetben. Javasolja a 96/2011. (X. 17.) VM rendelet feltüntetését az erdős kezelési egységek esetében a kötelezően betartandó előírások között.	A tervet a javaslatok szerint módosítottuk, illetve kiegészítettük.
Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány 2020.11.10.	A tervvel egyetért, észrevételt nem tesz.	-
Szekszárd Város Önkormányzata 2020.12.02.	A tervvel egyetért, észrevételt nem tesz.	-
Baranya Megyei Kormányhivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Erdészeti és Földművelésügyi Osztály 2020.11.30.	1. Anomáliát okoz, hogy eltérés van a kezelési egységek elnevezései és az Evt. természetességi állapotra vonatkozó elnevezései és kategóriái között. 2. Feltételezi, hogy téves adat szerepel a 91L0 és a 91M0 élőhelytípusok kiterjedésénél. 3. Indokolatlannak tartja a földutak burkolásának, stabilizálásának természetvédelmi célokhoz kötését. 4. A kezelési egységek határainak élőhelyváltozásokat követő rugalmas változtatását a terv gyakorlati alkalmazhatósága érdekében nem javasolja. 5. Javasolja a 96/2011. (X. 17.) VM rendelet feltüntetését az erdős kezelési egységek esetében a kötelezően betartandó előírások között. 6. A kezelési javaslatokban több helyen kér pontosítást a megfogalmazásban, illetve az Erdőtörvényhez való igazítást. 7. Javasolja az alábbiak törlését: E20 (Mivel a fokozottan védett madárfajok a területen nem jelölő fajok) E85 és E94 (Szakmailag	1. Az Erdőtörvény természetességi kategóriái nem feleltethetők meg egy az egyben a kezelési egységek kategóriarendszerének, mivel az erdők természetességének ökológiai-természetvédelmi szempontú és gazdálkodói szempontú megítélése esetenként eltérő. A kezelési egységek meghatározását a 3.2.1 fejezet minden kezelési egységre vonatkozóan tartalmazza (b) alpont), ezenkívül térképi lehatárolásuk is megtörtént, ezek alapján egyértelműen azonosíthatók. 2. A jelölő élőhelyek kiterjedését a tervezési folyamatot megelőző élőhelyterképezés során botanikus szakember állapította meg, az adatok nem tévesek, de az erdő adattár adataitól eltérhetnek, mivel nem kaptak jelölő státuszt az ökológiai értelemben vett erdő funkció betöltésére (még) nem képes fiatalosok vagy alacsony természetességű állományok. 3. A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk. 4. A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk. 5. A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk. 6. A „javasolt előírások” alfejezetekben szereplő javaslatok átfogalmazására a fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató értelmében nincs mód, de több helyen megjegyzésben tettünk kiegészítést. A fenntartási terv nem csupán a vonatkozó jogszabályok összefoglalását tartalmazza, hanem

	indokolatlannak tartja.) 8. A KE-1 és/vagy KE-2 esetében pontosítást kér az E03, E17, E18, E19, E39, E51, E81, E87 javaslatokban. 9. A KE-1 esetében az E33 (Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.) javaslattal a természetszerű és származék erdők esetében nem ért egyet. 10. A KE-2 esetében az E31 (A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.) javaslattal csak a természetes és természetszerű erdők esetében ért egyet. 11. A KE-3 esetében az E31 javaslat bizonyos faállományok esetében ellentétben áll az Evt. előírásaival. 12. A KE-3 esetében az E65 (Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.) javaslat kiegészítését kéri az alábbiak szerint: „Kivéve a természetbe vonható idegenhonos fajokat.”	jogszabályban elő nem írt, a jelölő értékek megőrzését célzó javaslatokat is. Mivel nem kötelező érvényűek, és jogszabállyal nem ellentétesek, nem töröltük az erdőtörvényben nem szereplő javaslatokat. 7. Az E20 javaslatot nem töröltük. A fok. védett madarak nem szerepelnek a jelölő fajok között, de más jogszabályok alapján és természetvédelmi jelentőségüknél fogva a terület kezelésénél nem hagyhatók figyelmen kívül. Az E85 javaslatot természetvédelmi szempontból indokoltan tartjuk (pl. a többkorú állományok kialakítása érdekében is), az E94-et töröltük. 8. A szükséges pontosításokat elvégeztük. 9. Ebbe a kezelési egységbe a terület legjobb természetességű erdőállományai tartoznak, a tarvágás itt természetvédelmi szempontból mindenképpen kerülendő, és az Evt. 10.§ alapján, a természetes mageredetű erdőfelújításra alkalmas állományokban tilos is. 10. A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk. 11. Ebben a KE-ben a javaslat a bálványfa eltávolítására vonatkozik (megjegyzésben jelöltük). Ez az Evt. 28. § szerint is elvárás. 12. Természetvédelmi szempontból Natura 2000 területen semmilyen idegenhonos fajjal történő felújítás nem javasolható, de - tekintettel a technikai és gazdasági nehézségekre - az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása adott esetben fokozatosan, több vágásfordulón keresztül megvalósítható is támogatható.
Gemenc Zrt. 2020.11.24.	1. Javasolja a terv kiegészítését a Gemenc Zrt. által végzett jó gazdálkodói gyakorlatokkal. 2. Tiltakozik az ellen, hogy a vágásos gazdálkodás és a fakitermelés veszélyeztető tényezőként kerüljön feltüntetésre, mivel a jelenlegi erdőállományok is vágásos gazdálkodás eredményeképpen jöttek létre. Javasolja, hogy a tarvágás is csak bizonyos kiterjedés felett kerüljön veszélyeztető tényezőként feltüntetésre.	1. A tervet javaslatnak megfelelően kiegészítettük. 2. A tarvágás és a (jellemzően néhány éven belül végrehajtott) fokozatos felújítógátás a teljes fás vegetáció rövid idő alatt történő eltávolításával jár, ami egy erdei ökoszisztémában csak sokkhatásként értelmezhető. A Gemenc Zrt. a jelen gazdálkodási körülményekből, szabályozási feltételekből és a jelen állapotból indul ki. Ez egy mesterségesen fenntartott állapot, amit elsősorban a gazdaságos fatermesztés érdekében tartanak fent. Az erdő aktív beavatkozások nélkül nem felel meg a felé támasztott rövid távú elvárásoknak és a jogi keretek diktálta működési szabályoknak. Ezek az eredmények valóban csak mesterségesen produkálhatók. Természetvédelmi szempontból közelítve a kérdést azonban a vágásos gazdálkodás eredményeként az élőhelyek természetessége minden vágásforduló után csökken, ami nem az ültetett fafajokon, hanem a koreloszláson, térszerkezeten, az inváziós fertőzöttségen, a lágyszárú vegetáción és az állatvilágon mérhető. A

	3. Kéri, hogy a fafaj-összetételében természetszerű, de koreloszlás tekintetében származékerdő kategóriába tartozó állományok essenek jobb megítélés alá a kezelési egységekbe történő besoroláskor és kapjanak jelölő élőhely státuszt. 4. A 91L0 és a 91H0 élőhely kiterjedését túlbecsültnek tartja. 5. A terv hiányosságának tartja, hogy nem foglalkozik kellően a klímaváltozás várható hatásaival és a hazai fajokat és élőhelyeket veszélyeztető egyes károsítókkal (pl: tölgy <i>Corythucha arcuata</i> és <i>Chalara</i>	még kielégítő állapotban lévő élőhelyek nem a vágásos gazdálkodás miatt vannak jelen, hanem annak ellenére, az erdők regenerációs potenciáljának köszönhetően. 3. Az élőhelyfoltok kezelési egységekbe sorolásánál a fafajösszetételen túl más szempontokat is figyelembe vettünk. Az egykorú, homogén szerkezetű fiatal erdők sokszor akkor sem tekinthetők természetszerű élőhelynek ha faállományuk fajösszetétele megfelelő, jellemzően a védett és jelölő fajok is az idősebb állományokhoz kötődnek. Nem értünk egyet az erdőgazdálkodó azon javaslatával, hogy a kizárólag fafajösszetétel tekintetében megfelelő erdőállományok jelölő élőhelyként szerepeljenek a tervben. Ezek potenciálisan jó élőhelyek, amelyek átsorolását a fenntartási terv következő felülvizsgálatakor érdemes mérlegelni. 4. A jelölő élőhelyek besorolása nem kizárólag a fászszerű vegetáció alapján történik, hanem a termőhelyre utaló cserje- és lágyszárúfajok vizsgálatával is. A vágásos erdőgazdálkodás következtében a faállomány sok helyen átalakult, ezért az erdőadattárban ezek az élőhelyek más (hársas, gyertyános fenyves) faállománytíusként jelennek meg. A területen jellemző a 91L0 élőhelytípusra, hogy élőhelykategóriákba nehezen besorolható átmenetei vannak a bükkösök és a cseres-tölgyesek irányába is. Az élőhelykategória állományalkotó fafaj tekintetében részben termőhelyi, részben erdőgazdálkodási okok miatt nagyon változatos összetételű. Az állományok zöme cser-gyertyán dominanciájú, a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek csak a zárt erdőtömbök belsejében jellemzőek. A tipikusnak tekinthető gyertyán-kocsánytalan/cser tölgy összetételű kettős lombkoronájú állományok mellett előfordulnak szinte homogén gyertyánosok, ezüsthársasok, vagy éppen gyertyánt a lombkoronában nem is tartalmazó elegyes tölgyesek, vagy éppen akácelegyes származékok. A 91H0 állományai szintén az erdészeti kezelés nyomát viselik magukon. Állományalkotó fafajai rendszerint a csertölgy (<i>Quercus cerris</i>), a molyhos tölgy (<i>Quercus pubescens</i>) és a virágos kőris (<i>Fraxinus ornus</i>), mellettük többfelé ezüst hárs (<i>Tilia tomentosa</i>), mezei juhar (<i>Acer campestre</i>), barkócaberkenye (<i>Sorbus torminalis</i>) jellemző, valamint a korábbi erdészeti gyakorlat miatt számos erdőrészletben fekete- és erdeifenyő (<i>Pinus nigra</i>, <i>P. sylvestris</i>). 5. A terv a veszélyeztető tényezők tárgyalásánál foglalkozik a klímaváltozással. A nagyobb hangsúly érdekében a javaslatnak megfelelően kiegészítéseket tettünk a fenntartási tervben és a megalapozó dokumentációban is.

	<i>fraxinea</i>). 6. Kéri kiemelni, hogy a változó környezeti hatások miatt a rendszeres, erdőterv szerinti mesterséges beavatkozásokra hosszú távon szükség lesz a közösségi jelentőségű élőhelyek fenntartása érdekében. 7. A jelölő denevérfajok telelésének védelméhez kapcsolódó időszaki korlátozási javaslatot kéri az erdőtervben rögzített teelő és kölykező kolóniák 50 méteres környezetére korlátozni. 8. Javításokat javasol a térképállományban. 9. Kéri a vadgazdálkodásra és a vadlétszámra tett külön vizsgálat nélküli, megérzésen alapuló javaslatok és vélemények törlését.	6. A terv csak igen kevés és kis kiterjedésű élőhely esetében javasolja a gazdálkodás felhagyását (az inváziós fajok kontrollja mellett). Meglátásunk szerint a rendszeres, erdőterv szerinti mesterséges beavatkozásokra hosszú távon elsősorban nem a jelölő élőhelyek megőrzése, hanem a gazdasági célú hasznosítás miatt van szükség. A termőhelynek megfelelő, elegendő, többkorú, természetes szerkezetű erdők képesek alkalmazkodni a változó környezeti feltételekhez, ezért az ilyen, ökológiai értelemben stabil, ellenálló állományok kialakulásának elősegítését, és ezekben a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodást tekintjük <i>hosszú távú</i> természetvédelmi célnak. Az ezirányú kezelések szükségességét a terv megfelelően (bár nem erdőtervi részletességgel) taglalja. Az inváziós fajok terjedése valóban hordoz magában olyan veszélyeket amelyek hosszú távon is természetvédelmi célú beavatkozásokat tehetnek szükségessé, a terv erre több ponton kitér. 7. A tervet a javaslatnak megfelelően módosítottuk. 8. A térképeket a javaslatnak megfelelően részben módosítottuk. 9. A vadgazdálkodásra és a vadlétszámra tett javaslatok kidolgozásához a fDél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018.(VII.3.) AM rendeletet, és a vonatkozó Tájegységi vadgazdálkodási terveket vettük alapul.

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUDD20011 Szekszárdi-dombvidék kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUDD20011 Szekszárdi-dombvidék Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Balczó Bertalan

Balczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. szeptember *20.*